SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO (LETO) XXVIII (22)
No. (štev.) 48

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES
27. novembra 1969

Dr. MIHA KREK — UMRL

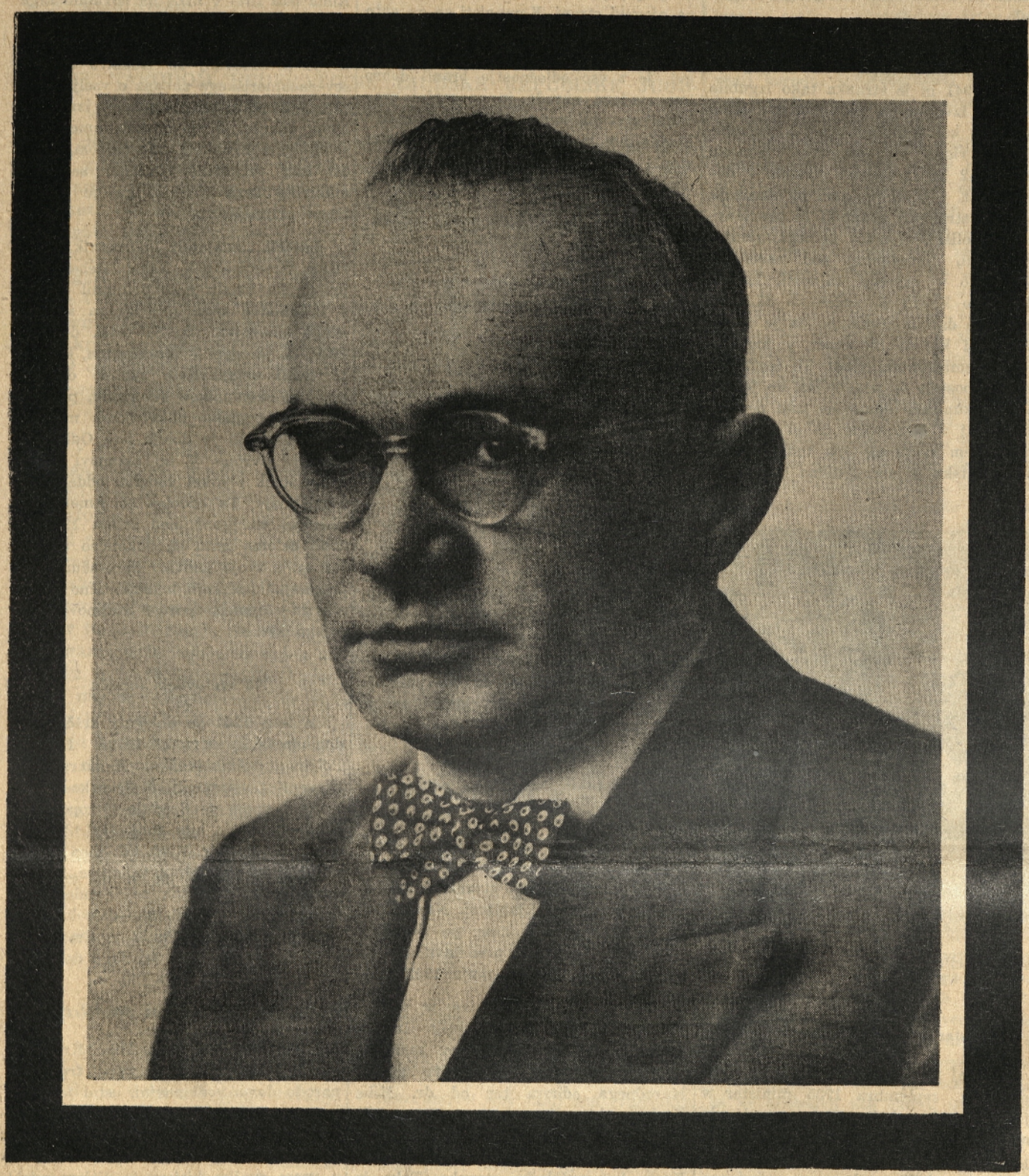

Nismo se še mogli vživeti v to, da med nami ni Jožkota Krošlja. Česarkoli smo se lotili, smo videli, da nam manjka Jožko Krošelj in da ga več ne bo. Razgovarjali smo se uredniki Svobodne Slovenije tudi o tem, kako bo dr. Kreka prizadelo sporočilo, da je Jožko Krošelj umrl, četudi je vedel, da je Jožkova bolezen težka, da mu ni pomoči. Vendar je udarec hud ko si postavljen pred dejstvo: ni ga več. Saj sta Jožko Krošelj in dr. Krek dolgo let delala skupaj, tako v Ljubljani, kakor pozneje v Beogradu. Morda sta bila edina dva še od živečih, ki sta tisto dobo od leta 1935 do druge svetovne vojne, najbolj poznala. Nikogar drugega ni, ki bi zakulisno politično življenje v Beogradu iz te dobe tako poznal, kot onadva.

Ob vseh teh razmišljanjih in razgovorih pa sta prišli v četrtek, 20. novembra iz Clevelanda dve brzojavki. Eno je dobil Miloš Stare, drugo pa Božo Stariha, predsednik Zedinjene Slovenije. Vsebina je bila ista: Miha Krek umrl. Podpis: Malka Krek.

Brzojavki sta udarili kot strela z jasnega; saj ni nihče sporočil, da je dr. Krek bolan; ni bilo še dolgo ko smo dobili pošto od njega in na uredniški seji, 13. novembra, smo jo brali. Sporočilo v brzojavkah je bilo tako nenadno, da se nas je upravičeno lotil dvom ali je res to mogoče. Brzojavki sta bili oddani v Clevelandu v sredo 19. novembra ob 10. uri zvečer.

Šele pismo, ki ga je poslal Staretu Milošu iz Clevelanda 16. novembra Jože Melaher in je prispelo v Buenos Aires v petek, 21. novembra, nam je potrdilo resničnost brzojavke. Takole se glasi pismo:

„V noči od četrtka na petek, 13.-14. novembra, je dr. Kreka zadela srčna kap. *Ni umrl.* To noč je imel neznosne bolečine, gospa je par dni prej še sama obnemogla prišla iz bolnišnice. Zjutraj v petek, so ga odpeljali v bolnišnico.

Pravkar sem govoril po telefonu z gospo — rekla je, da zdravniki pravijo, da se je stanje izboljšalo — kako se bo zaključilo, pa ne povedo. Dr. Krek ni bil v nezavesti in še sedaj je umsko bister — *le srce.* Ne moremo ga obiskati, ker mora imeti mir.

Še v torek sva ob pol enih zjutraj na letališču pričakala bivšega senatorja Laušeta, ki je dr. Kreku telefoniral naj ga pričaka. Prosil me je, da bi šel z njim, ker je nabrž že čutil, da je nekaj narobe.

Potek bolezni oz. spremembo na boljše ali slabše bom takoj sporočil.

Tudi ga. dr. Krekova Vam bo danes pisala. Pozdrav

Jože Melaher"

V naslednjem pismu iz Clevelanda, datiranem 18. t. m. pa Jože Melaher med drugim sporoča naslednje:

„Pravkar sem govoril z gospo dr. Krekovo. Povedala mi je, da je dr. Krek imel trombozo. Najprej so mislili, da mu je počila žilica. Sedaj poskušajo z zdravili razstopiti krvni zamašek. Je vedno pri zavesti, mora pa imeti absoluten mir. Gospa je rekla, da izgleda dobro, le okrog oči ima temne kolobarje. Imajo ga še vedno pod „special care" — stalnim nadzorstvom.

Iz razgovora z gospo sklepam, da ne bo imel posebnih posledic, če se med zdravljenjem ne bodo pojavile nove komplikacije."

Novica o dr. Krekovi smrti je šla od ust do ust. Vsak je sporočil na ta ali oni način svojemu znancu ali prijatelju.

Odmev je bil silen. Marsikateri od starejših, ki so dr. Kreka in njegovo delo poznali iz domovine, je dobesedno onemel. Zavedel se je, kaj smo izgubili. Prav posebno pa so se zavedli vse teže udarca dr. Krekovi sodelavci brez ozira na svetovno nazorno opredelitev.

Kdor pa ga je osebno spoznal šele lani, ko je obiskal Argentino, je tudi obstal: Tistega dr. Kreka ni več, ki je lani osvojil vse, ki so ga poslušali na sestankih, zborovanjih ali v zasebnih razgovorih Tistega skromnega moža, ki nas je opozarjal da vztrajajmo v ljubezni do slovenskega naroda z gorečnostjo, ki jo malokdaj srečamo! Tistega politika, ki je svoj politični koncept branil s tako prepričevalnostjo, da mu je bilo težko ugovarjati!

Pa tudi najmlajši so ga ohranili v spominu. Saj jih je obiskal v tečajih in bil je z njimi na izletu. Ko so zvedeli, da je umrl, so bili začudeni. Eden od njih je vprašal: „Tisti dobri gospod z očali „naš predsednik" je umrl?"

Res je. Dobri gospod, naš predsednik dr. Miha Krek je umrl.

BESEDE IN MISLI DR. MIHE KREKA OB 50-LETNICI OSVOBODITVE

O LJUBEZNI DO DOMOVINE

Ljubezni neznanega ni. Besedičiti, da sem dober rodoljub in zaveden Slovenec pa niti zgodovine niti sedanjosti svojega naroda ne poznati, se pravi govoriti prazno in neresnično. Mati, če o domovini nič več ne veš kot morda le za rojstno hišo in potok tam mimo, kako boš otroku pripovedovala o najlepšem, kar je slovenskega, da bo svoj rod in tebe rad imel in cenil. Oče, verjemi mi, ko ti pravim, da te ne sin ne hči ne bosta razumela, počemu si Slovenec in ne le Argentinec in počemu naj bi tudi onadva privzela k vsemu, kar sta v argentinski kulturi pridobila, še posebne slovenske poteze svojega pokolenja, če ne boš znal slikati naše narodne podobe pred njegove duhovne oči. Kako jima boš dopovedal, da sta popolni, lepi osebnosti le, če je obojni slovenski in argentinski del njunih lastnosti harmonično oblikovan, če pa o Sloveniji in vlogi, ki jo je Stvarnik dal, nič ne veš, ali pa tako malo, da se še sam komaj držiš, da v vodah tujine ne potoneš? Lahko je mladim reči Glej sin, hči, slovenstvo nam je od Stvarnika dana lastnost. V slovenstvu smo bili rojeni. Čim smo prišli na svet, nas je vsakega sprejela slovenska mati, slovenska družina, slovenska kultura. Sprejmimo te darove naravnega reda in razvoja! Z ljubeznijo se jih oklenimo! Nekaj posebnega, našega so. Izkoristimo jih do popolnosti v svoje dobre, v slavo našega Stvarnika in v korist bližnjega, vseh bližnjih okoli nas! Veseli in ponosni bodimo, da nosimo v sebi to posebnost. Slovenci skušajmo biti tu v Argentini najlepša skupina najboljših državljanov, najbolj plemenitih ljudi, najbolj pridnih in tistih, ki svoje sposobnosti znajo izbrusiti kot diamante, da svetijo v družbi vseh narodnosti kot žarišča vseh lepot. Stvarnik je dal vsakemu narodu posebne darove in nekaj posebnih sposobnosti. Vse spoštujemo. Pa tudi nam Slovencem jih je dal. Iz polne roke nam jih je nasul. Nas in samo nas je ustvaril, da prav te njegove darove uporabljamo, posebnosti uvejavljamo in s temi našimi narodnimi lastnostmi služimo splošnemu človeškemu blagru in našemu posebej. Ljubi starši: Tako govoriti je lahko, vsaj razmeroma lahko. A to ne bo nič učinkovalo, če se ne bomo potrudili, da bodo otroci slovenstvo spoznali. Današnji čas pač zahteva, da je vsak slovenski Argentinec izobražen Slovenec. Dati novemu rodu slovensko narodno izobrazbo poleg argentinske in kasteljanske, to je naloga, težka naloga družin v tujini. Verjemite mi, da vem, kako težka je povsod, v vseh deželah, kjerkoli je kaj Slovenije v zdomstvu. Verjemite mi pa tudi, da je ta naloga za duhovnim napotilom in verskim poukom najvažnejša če nočete, da vam bodo otroci invalidi po značaju, pokvečene osebnosti. Neprecenljive je vrednosti, da imate Rožmanov zavod, slovenske osnovne in srednješolske tečaje, prosvetna združenja in bogato pisano vrsto vzgojnih in družabnih združenj, ki slovensko rast pospešujejo in jo bodo, kakor upamo, tudi prenesle na nove rodove. Pa vse to ne bo prida zaleglo, če ne boste oče in mati, starejši brat in sestra v družinah, v domačem življenju storili daleč več kot svojo dolžnost. Tej stvari je v tujini treba posvetiti posebno, izredno veliko mero ljubezni.

Materinstvo je skrivnostni odnos med teboj kot materjo in tem tvojim otrokom, ki je edinstven od začetka sveta do sodnega dne. Nikjer se še ni rodil točno taki materi točno enak otrok kot tvoj, v točno istih razmerah in pod istimi vplivi, kot sta živela ti in tvoj otrok. Ti in samo ti si odgovorna zanj kot mati in boš taka edinstvena ostala do konca sveta tudi tedaj, ko ne tebe ne tvojega otroka ne bo več v tem življenju. Ti pa v svoji duši in telesu, v svojem umu in čustvu, svojem razpoloženju in izrazu nimaš druge narave kot slovensko. Vse, kar je v tebi, je slovensko. Ti sploh ne moreš biti drugačna mati kot slovenska. Nobena beseda iz tvojih ust ne zveni tako kot slovenska, nobena druga pesem ne daje tiste miline in topline kot slovenska iz tvojih prsi, nobene druge molitve tvoje ustnice ne govore tako kot moli slovenska mati, kadar pristno in iskreno prosi za svojega otroka. Če boš svojemu otroku odrekla slovensko materinstvo, mu ne boš dala nobenega. In le verjemi mi, da bo to otrok vse življenje čutil kot pomanjkljivost. Uči ga rasti, delati in moliti, polno živeti z vsemi lastnostmi, ki mu jih je Stvarnik po naravnem redu dal. Pred svojim lastnim otrokom se ne pači in ne sramuj svojega rodu, če nočeš v nevarnost, da bo tudi on spaček in se bo sramoval tebe. Bodi mu cela, popolna slovenska mati, saj ni nič lepšega in plemenitejšega na svetu!

Skrb za slovenstvo naj v družini moli in prepeva, izraža veselje in žalost in ljubezen do Slovenije in Argentine. Skrb za slovenstvo naj očeta prevzame, tedaj ko s sinom ali hčerko govorita o bodočnosti, ko mladostnik misli, da vse vidi in vse najbolje ve, pa se staršem zdi, da so na mestu prva opozorila na nevarnosti in težave. Takrat mu dopovej, da je mladenič bogatejši, da ima več koristnih lastnosti, ki naj bo hvaležen zanje in ponosen nanje, zato, ker je Argentinec slovenskega rodu. In takoj lahko lepo dodaš, da ima on dve osnovni pobudi biti izredno dober, uspešen in plemenit: otrok božji je in otrok slovenski, ki ima v argentinskem življenju svoje poslanstvo in bo tu laže našel svojo srečo, prav zato laže, ker je on nekaj posebnega, takorekoč z dvojno naravo obdarjen in pred Stvarnikom in pred starši dolžan obojno izkoristiti v svojo srečo.

Pa greš ti, dragi oče, in ti mila slovenska mati, kar še naprej in pri prvi priliki dodaš: Prav zato, ker si slovenskega rodu, otrok moj, prav zato, ker si po posebnih, izrednih potih božje previdnosti prišel živet v Argentino, si nekaj posebnega. Zato vsi ki z njimi živiš in delaš, bolj nate pazijo, bolj vsako stvar na tebi vidijo, vsako, dobro in slabo, več od tebe pričakujejo dobrega kot od drugih, ki jim posebne lepote slovenskega rodu niso dane. Pazi, da nikoli nikogar ne boš razočaral, ne Boga ne svojih staršev, ne svojega rodu, ne Argentine! Lepo, plemenito ravnanje, uspešno in koristno življenje bodo neprestana hvalna pesem za izredne darove, ki jih je Stvarnik dal.

ŽIVLJENJSKA POT dr. MIHE KREKA

VELIKA ODLOČITEV V NAJTEŽJI URI SLOVENSKEGA NARODA

Smrt je spet segla v naše vrste. Tokrat je segla prav v vrh. Dr. Miha Krek, predsednik Narodnega odbora za Slovenijo in načelnik Slovenske krščanske demokracije — SLS, je umrl.

Odlikovala ga je neomajna zvestoba slovenskemu narodu, neutrudljivi napori za njegovo blaginjo. Bil je eden izmed velikih mož, ki jih je imel slovenski narod in resnično velik ob svoji veliki odločitvi v najtežjih urah slovenskega naroda, med revolucijo. Nam v domovini se je bilo pravzaprav lahko odločati: s komunizmom ne bo sodeloval, komur je mar krščanske kulture. Pred očmi smo imeli komunistično barbarstvo, odločitev naša je bila nujno protikomunistična. Ni bilo tako enostavno tistim, ki so bili daleč od domovine in še v razmerah, v katerih so se takrat nahajali, v okolici, ki se je širila okoli njih prepojena z lažno propagando o razvoju doma. Toda dr. Miha Krek se je odločil, brez oklevanja odločil. Zvest idealom slovenstva, s krščanstvom prepojenega slovenstva, je napravil korak, vsled katerega smo mu takrat čestitali vsi in s katerim je potrdil, da je velik. Veliki časi resnično zahtevajo velike ljudi.

Dr. Krekov dom in šolska leta

Pred 72 leti je Miha Krek 28. septembra 1897 zagledal luč sveta v Leskovci nad Škofjo Loko. Oče Tomaž je bil delavec najprej v gozdovih na Zgornjem Štajerskem, zatem rudar in delavec po nemških pristaniščih. Mati Marija, rojena Čemažar, je bila doma iz Davč nad Cerknem. Dve leti po rojstvu Mihe se je družina preselilo v vas Bitnje št. 15 v občino Bohinjska Bistrica, v Triglavsko kraljestvo. Oče Tomaž se je oprijel sedaj krošnjarstva, zatem se je ustalil kot mali trgovec ter si zgradil tudi lepo enodružinsko hišico.

Mladi Miha je trgal prve hlače na šestrazredni osnovni šoli v Bohinjski Bistrici. Do pasu je gazil pozimi sneg ali pa hitel na smučkah v šolo. Postrvi je poleti lovil pod mostom pri Sv. Janezu iz Save Bohinjke in se kopal v hladnem Bohinjskem jezeru. Zdrava mladost!

Vsled izredne pridnosti in nadarjenosti so Miho poslali na gimnazijo v Škofove zavode v Št. Vid nad Ljubljano. Po maturi se je vpisal na pravno fakulteto najprej v Zagreb, ko pa je Ljubljana dobila svojo pravno fakulteto, pa je presedlal takoj v Slovenijo in v Ljubljani napravil doktorat.

Doba med prvo svetovno vojno in leta po njej

Med prvo svetovno vojno je bil kot zdrav fant mobiliziran ter je bil vojak 27. domobranskega oz. planinskega pehotnega polka. Na italijanskem bojišču je bil tudi ranjen.

Po vojni se je vrnil v Ljubljano. Leta 1921 si je ustvaril družinsko življenje, ko je 28. avgusta tega leta prisegel zvestobo ge. Malki roj. Dežman, hčerki ravnatelja Knjigoveznice Katoliškega tiskovnega društva v Ljubljani. Življenje je družini lepšal sin Aleš, ki je danes srednješolski profesor ter živi s svojo družino v Torontu v Kanadi.

Marljivost v katoliški skupnosti

Že kot študent se je mladi Miha udejstvoval z vso živahnostjo. V akademskih letih je bil predsednik Slovenskega kat. akad. društva Danica v Ljubljani, podpredsednik centrale slovenskih katoliških dijaških organizacij Slovenske dijaške zveze. Kot član Slovenskega katoliškega starešinstva je bil odbornik Stavbne zadruge Akademski dom, ki ga je slovenska katoliška skupnost postavila v Ljubljani na Miklošičevi cesti poleg hotela Union. V njem so imela svoje prostore katoliška slovenska akademska društva Danica, Zarja in Borba. Dr. Miha Krek je bil nekaj let tudi član odbora Prosvetne zveze v Ljubljani, od leta 1931 do imenovanja za ministra leta 1935 pa tudi predsednik škofijskega odbora Katoliške akcije v Ljubljani. Ob splošnih katoliških narodnih proslavah, kot so bili katoliški shodi, evharistični kongres, železna maša nadškofa Jegliča in druge take množične prireditve je bil dr. Miha Krek navadno predsednik, gotovo pa član pripravljalnega odbora. Vsi so namreč vedeli, da bo z njim v odboru priprava stekla in se bo prireditev izvedla v vsej svoji polnosti.

Delavnost v Slovenski ljudski stranki

Dr. Miha Krek ni nikdar miroval. Dve leti je bil pri Gospodarski zvezi in se je bavil z organizacijo zadružništva. Že leta 1921 je bil sprejet v glavno tajništvo Slovenske ljudske stranke, kjer je postal pomočnik glavnega tajnika stranke dr. Franca Kulovca. Z njim je Slovensko ljudsko stranko reorganiziral za nove razmere po vojni ter ji dal solidno organizacijsko osnovo. Dve leti je delal v tajništvu, nato pa je postal predsednik Okrajnega odbora SLS za Ljubljansko okolico. Leta 1923 je bil izvoljen za člana načelstva SLS, istočasno pa postal tudi član izvršnega odbora stranke. Dr. Miha Krek je imel takrat komaj 26 let, bil je izmed najmlajših članov prerojene stranke.

Istega leta, se pravi leta 1923, je dr. Miha Krek postal tudi urednik največjega slovenskega dnevnika Slovenec, pri katerem je pokazal svoje velike časnikarske sposobnosti kot urednik notranje-političnega dela v dnevniku. V tem času je opravil tudi sodno prakso pri sodiščih v Ljubljani ter odvetniško prakso v pisarnah dr. Jakoba Mohoriča, dr. Marka Natlačena ter dr. Stanka Žitka v Ljubljani. Postal je odvetnik in odprli svojo odvetniško pisarno v Ljubljani leta 1931, kjer je bil njegov koncipient Miloš Stare, ki je nato leta 1935 od dr. Kreka prevzel njegovo pisarno, ko je dr. Krek postal minister.

Študij socialnih vprašanj je bil dr. Mihi Kreku kot sinu delavske družine vedno pri srcu. Zato je vodstvo stranke našlo v njem najprimernejšega človeka, da je prevzel predsedstvo Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani. Na tem položaju je ostal eno poslovno dobo, istočasno pa je bil tudi član ravnateljstva Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Do Aleksandrovega šestojanuarskega avtoritativnega režima je bil dr. Miha Krek predsednik kluba občinskih svetovalcev SLS, na ljubljanskem magistratu pa predsednik socialnega odbora in član še drugih odborov mestnega sveta.

Na najvišjih položajih v stranki

V stranki se je dr. Krekova pot dvigala vedno višje. Ob Aleksandrovi šestojanuarski diktaturi je bil dr. Miha Krek po prepovedi in razpustu političnih strank v Jugoslaviji določen za člana „štirinajstorice", ki je vodila razpuščeno SLS „v podzemlju" Po aretaciji načelnika stranke dr. Antona Korošca in članov vodstva stranke dr. Marka Natlačena, dr. Franca Kulovca in dr. Antona Ogrizka po objavi Slovenske deklaracije leta 1931, je po smrti prof. Antona Sušnika po naročilu dr. Korošca s Hvara prevzel predsedstvo „štirinajstorice" dr. Miha Krek. Vodil jo je vse do vrnitve strankinih voditeljev iz internacije.

Na zboru zaupnikov leta je bil dr. Miha Krek izvoljen za podnačelnika stranke. Po smrti dr. Antona Korošca leta 1940 je bil na zboru zaupnikov SLS, ki ga je sklical dr. Krek kot podnačelnik stranke, dr. Franc Kulovec izvoljen za novega načelnika stranke, dr. Miha Krek pa za glavnega tajnika stranke, se pravi na položaj, kjer ga je spričo tedanjega političnega razvoja v svetu in doma čakalo najodgovornejše delo.

Dr. Kulovec je postal žrtev nacističnega bombnega napada na Beograd 6. aprila 1941 in je stranka tako izgubila pravkar izvoljenega načelnika. Dr. Miha Krek je kot minister odšel z jugoslovansko vlado v inozemstvo. Koncem leta 1942 so zastopniki stranke v domovini, t. j. bivši poslanci in senatorji, župani, strankini zaupniki in predstavniki katoliških ustanov in organizacij z volitvami, izvedenimi pod nacistično okupacijo v največji tajnosti, izvolili dr. Miho Kreka za načelnika SLS ter mu tako dali legitimacijo, da je mogel zastopati koristi Slovencev v jugoslovanski emigrantski vladi. Ta legitimacija je postala še popolnejša, ko je dobil iz okupirane domovine tudi pooblastilo, naj v času vojne in okupacije v svobodnem svetu zastopa tudi narodno demokratsko in socialistično stranko.

Dr. Miha Krek pred spomenikom žrtvam okupacije in komunistične revolucije v Buenos Airesu

Minister v jugoslovanskih vladah

Komaj 38 let star je dr. Miha Krek postal 1. septembra 1935 minister v jugoslovanski vladi. Pri sestavljanju nove jugoslovanske vlade v juniju 1935 je dr. Koroščeva spretnost in politična modrost prisilila takratnega vladnega predsednika dr. Stojadinovića, da je moral v vlado sprejeti še enega Slovenca. To je bil dr. Miha Krek, ki je bil najprej minister brez listnice, nato pa minister za javna dela, po smrti dr. Korošca pa minister za prosveto. V jugoslovanski vladi v emigraciji je postal podpredsednik vlade.

Z velikim dr. Antonom Koroščem

V Beogradu je dr. Miha Krek prišel in ostal v najožjih stikih z velikim dr. Koroščem. Dokler je bil minister brez listnice, je imel svojo pisarno v notranjem ministrstvu zraven kabineta notranjega ministra dr. Korošca. Postal je dr. Koroščev najtesnejši sodelavec. Po njegovem naročilu je hodil na seje in sestanke, na katerih so razpravljali o važnih vprašanjih ter povsod branil koristi slovenskega naroda in njegovih kulturnih, gospodarskih in socialnih ustanov. Dr. Krekovo prizadevanje za vrnitev slovenske radijske postaje Prosvetni zvezi, delo za ustanovitev Slovenske akademije znanosti in umetnosti, zavarovanje slovenske industrije pred namerami, da bi jo „iz varnostnih razlogov" prenesli globlje v osrčje države, vse to dr. Krekovo delo je bilo v ogromno pomoč dr. Antonu Korošču in je rodilo obilo sadov.

Dr. Miha Krek je bil povsod zraven, kjer je bilo treba prijeti za delo za slovenski narod. Učinkovitost njegovega dela je bila toliko večja, ker je vsakdo vedel, da za njim stoji najvišja slovenska politična avtoriteta tedanjega časa dr. Anton Korošec. Slovenski razmah po letu 1935 na vseh področjih je v nemajhni meri treba pripisati ravno srečnim okoliščinam, da je dr. Korošec imel ob sebi takega moža, kakor je bil dr. Miha Krek. Dopolnjevala sta se v vsem.

Dr. Miha Krek je govoril in nastopal kot Koroščev odposlanec. Za dr. Krekov političen vzpon in za poznejše položaje, ki jih je moral prevzeti, je bilo njegovo delo ob dr. Korošču njegova politična visoka šola.

Vedno ob strani slovenskemu narodu

V medvojni poplavi komunističnih laži dr. Kreka ni zbegala nobena stvar. Ko je vse napadalo slovenski narod v domovini, ki je moral seči po samoobrambi, če se je hotel ohraniti pri življenju, je dr. Krek neomajno ostal na njegovi strani. Komunisti so ga zato klevetali kot „izdajalca" in „domačega okupatorja". Povsod, kjer koli je mogel, je z vso odločnostjo branil dobro ime svojega naroda in opozarjal svobodni svet na nevarnost, ki jo prinaša komunizem v države, v katerih je nastopal pod varljivimi gesli „narodnoosvobodilnega boja". V svoj narod je dr. Miha Krek veroval tudi tedaj, ko je skoro ostal osamljen v boju za njegove pravice.

Odločitev za svobodo

Proti koncu leta 1943 je bil dr. Miha Krek imenovan za delegata Jugoslavije pri Medzavezniški komisiji za Sredozemlje s sedežem v Alžiru. V tej komisiji je zavzemal položaj veleposlanika. Ta komisija se je pozneje spremenila in preimenovala v Zavezniški svet za Italijo in se je nato po osvobojevanju južnih delov Italije selila na osvobojena področja. Tako najprej v Neapelj, nato pa v Rim. Na tem položaju je ostal dr. Miha Krek vse do konca leta 1944, ko je po sporazumu Tito-Šubašić prišel na to mesto Titov zaupnik dr. Josip Smodlaka. Dr. Miha Krek je zavrnil Tito-Šubašićev sporazum in podal ostavko na vse položaje v jugoslovanski vladi. Odločil se je proti komunizmu, za svobodo.

Predsednik Narodnega odbora za Slovenijo

Narodni odbor za Slovenijo so ustanovile tri tradicionalne slovenske demokratske politične stranke oktobra 1944 v okupirani Ljubljani. Nastop tega odbora je zlasti znan po skupščini slovenskih narodnih predstavnikov na Taboru v Ljubljani 3. maja 1945.

Člani Narodnega odbora za Slovenijo so po svojem prihodu v Italijo, po umiku iz od komunistov zasedene Slovenije, v Rimu sklenili novo sestavo Narodnega odbora ter od dr. Mihe Kreka zahtevali, naj prevzame predsedstvo. V Rimu so člani vodstva SLS v emigraciji potrdili znova dr. Miho Kreka kot načelnika stranke. Tako je dr. Miha Krek, po ponovnih pismenih volitvah, izvedenih v svobodi po vseh kontinentih, kjer prebivajo demokratični Slovenci, bil znova potrjen tudi kot načelnik Slovenske krščanske demokracije — SLS, s čemer je do svoje smrti bil predsednik Narodnega odbora za Slovenijo in načelnik Slovenske krščanske demokracije.

Dr. Miha Krek v razgovoru z go. Anico Kraljevo na proslavi narodnega praznika v Buenos Airesu

Skrb za slovenske protikomunistične begunce

Ko so komunisti vzpostavili v domovini svojo krvavo diktaturo, je dr. Miha Krek v Rimu, kjer ga je zatekel konec druge svetovne vojne, ustanovil s svojimi prijatelji Jugoslovanski socialni odbor, od pok. patra dr. Antona Prešerna pa je prevzel tudi predsedstvo Slovenskega sacialnega odbora v Rimu. V obeh odborih je uporabil vse svoje vplivne zveze zlasti v zavezniških diplomatskih krogih za pomoč slovenskim protikomunističnim beguncem v Italiji in Avstriji. Njegovo posredovanje pri zaveznikih za reševanje Slovenske vojske v Vetrinju je bilo vsestransko ter je takrat preživljal najtežje ure svojega boja z nasprotniki svobodnega slovenstva.

Preselitev v ZDA

Po uspeli pripravi preselitve večine slovenskih protikomunističnih beguncev čez morje v svobodni svet se je dr. Miha Krek s svojo družino preselil iz Rima leta 1947 v ZDA na povabilo Lige katoliških Amerikancev. Najprej je delal in živel v Clevelandu. Udeleževal se je prizadevanj za izdelavo novega severnoameriškega zakona o vseljevanju povojnih političnih beguncev izza železne zavese. S slovenskim ameriškim senatorjem Frankom Lauschetom, ki je bil tudi večkratni guverner severnoameriške države Ohio, ga je vezalo tesno prijateljstvo.

Lastnik, izdajatelj in urednik Ameriške domovine pok. Jakob Debevec je dr. Kreka kmalu nato pritegnil k delu v uredništvo tega ameriškega slovenskega dnevnika. Tu je ostal do leta 1950, ko je odšel v Washington, kjer se je tedaj ustanavljalo skupno delovno središče zastopnikov evropskih, po vojni od komunizma zasužnjenih narodov v ustanovi, ki je dobila ime Odbor za Srednjo Evropo. V tej ustanovi je dr. Miha Krek prevzel vodstvo oddelka za Jugoslavijo. Ta oddelek so Amerikanci pozneje, se pravi med letom 1953 do 1965 deloma nato pa dokončno ukinili, ker so s svojo politiko „preračunanega tveganja" podpirali komunistično Jugoslavijo v njenem sporu s Stalinovo Sovjetsko zvezo

Na svetovnem torišču

V letu 1954 so delegati krščansko-demokratskih strank Litve, Latvije, Poljske, Češkoslovaške, Madžarske in Slovenije ustanovili Krščansko-demokratsko zvezo za Srednjo Evropo. Med ustanovitelji je bila tudi SLS. V njenem imenu je dr. Krek kot njen načelnik bil podpredsednik te zveze vse do svoje smrti. Kot tak se je udeleževal mednarodnih krščansko-demokratskih kongresov v Sao Paulo v Brazilu, v Parizu, Bruslju in v Santiago de Chile.

Največja odlika: zvestoba

Največja odlika dr. Mihe Kreka je bila zvestoba. Ostal je zvest trpečemu narodu doma v domovini, ostal je zvest vsem nam, ki živimo v svobodi v demokratskem svetu. Materialne dobrine ga niso mikale. Prav zato se je z vso dušo, z vsem svojim bitjem in žitjem vrgel v neizprosen boj proti slehernemu sovražniku slovenstva, in danes proti njegovemu največjemu sovražniku — komunizmu.

Na tem bojnem polju je dr. Miha Krek ostajal vse življenje premočrten. Na liniji, ki si jo je v mladih letih zastavil, je ostal vse svoje dni.

Krščansko pojmovanje življenja mu je bilo vodilo v javnem in zasebnem življenju. Vsled te svoje premočrtnosti je ostal človek, ki ga je komunistični režim v domovini imel za sovražnika št. 1 in zato mu tudi obsodba 15 let ječe ni bila prizanešena s strani komunistične justice.

Politična oporoka

Lansko leto se je z vsem srcem odzval vabilu svobodnih slovenskih demokratskih emigrantov v Argentini ter se je udeležil velikih proslav 50-letnice prve slovenske vlade v Ljubljani. Govoril je zbranim množicam tako, kakor je on znal govoriti. Njegova politična oporoka so bile njegove izjave, ki jih je dajal o slovenstvu, o materinstvu, o krščanstvu, o boju proti komunizmu na lanskoletni veliki proslavi v dvorani Slovenske hiše v Buenos Airesu.

Bog je bil naklonjen, slovenski svobodni demokratski emigraciji in vsem, ki doma stojijo na braniku svobode in ohranjevanja slovenskega naroda in njegove krščanske kulture, da smo imeli v teh težkih letih utrjevanja naših vrst moža, kakršen je bil dr. Miha Krek.

Z vso pieteto se klanjamo njegovemu spominu. Slava mu!

ZAKAJ SO KOMUNISTI OBSODILI DR. KREKA NA 15 LET?

V dneh od 21. do 27. avgusta 1946 so sodili v Ljubljani generala Rösenerja, prezidenta generala Rupnika, policijskega šefa dr. Hacina, škofa dr. Rožmana in dr. Miha Kreka. Vse te so zmetali v en koš z nemškim generalom ter jih označili za „krvnike slovenskega naroda", za „izdajalce slovenskega naroda in ljudstva". Tudi dr. Kreka, ki je bil ves čas okupacije — odsoten v emigraciji. Kljub temu, da dr. Krek, kot predsednik Slovenske ljudske stranke in minister jugoslovanske vlade v emigraciji ni imel nikdar nobenega stika z okupatorjem, je bil postavljen v vrsto „izdajalcev" in obsojen na 15 let ječe.

Danes, ob Krekovi smrti, nas zanima, kaj so mu očitali komunisti, ki so sodili po besedah državnega pravdnika iz „resničnosti alternative: ali z ljudstvom in s Sovjetsko zvezo, ali proti ljudstvu v izdajo in zločin, v naročje sovražnega tujca proti lastnemu narodu".

Iz Slovenskega poročevalca 28. avgusta 1946 citiramo končno besedo državnega pravdnika, ki jo je govoril prejšnji dan pred izrekanjem sodbe o dr. Mihu Kreku.

„KREK ŠE ZMERAJ NADALJUJE SVOJO IZDAJALSKO AKTIVNOST PROTI NARODOM FEDERATIVNE LJUDSKE REPUBLIKE JUGOSLAVIJE TER ZAVAJA EMIGRANTE."

„Rezultat procesa je neizpodbitno dokazal, da je bil obtoženi Miha Krek glavni iniciator in organizator izdaje ter vsega protinarodnega delovanja. Kot član, podpredsednik in funkcionar emigrantskih vlad, ki so skozi vso dobo okupacije vodile protiljudsko politiko s tem, da so pomagale Draži Mihajloviću proti narodnoosvobodilnemu gibanju, nosi vso odgovornost v teh vladah, ki so objektivno vzeto, vse do konca vojne pomagale okupatorju in podpirale vzdrževanje okupacije. Poleg tega, da je v emigrantskih vladah propagiral in financiral izdajo, ki jo je v domovini izvajal Draža Mihajlović, se je v svetu povezoval z reakcionarnimi krogi in delal za razkroj Jugoslavije tako, da bi odtrgal slovenski narod od ostalih narodov Jugoslavije in ga vključil v antidemokratični reakcionarni blok, ki bi pod firmo borbe proti boljševizmu razbijal v borbi skovano bratstvo med slovanskimi narodi.

V obtoženem Kreku so domači izdajalci imeli vso dobo okupacije svojega vodnika. Z njim so imeli pisemsko in radijsko zvezo, na podlagi poročil jim je pošiljal svoje direktive. Tako je na eni strani pomagal okupatorju v njegovi uničevalni politiki, na drugi strani pa razoroževal narod s parolo čakanja, ki je pomenila direktno pomoč okupatorju pri uničevanju slovenskega naroda. Obtoženi Krek je v inozemstvu klevetal herojsko borbo narodov Jugoslavije in vse uspehe te borbe pripisoval belogardistično mihajlovićevskim izdajalcem. V času, ko sta bila okupatorjev teror in izdaja na višku, je pošiljal v domovino milijonske zneske za financiranje izdaje. Zavržen od slovenskega naroda se še sedaj povezuje z najreakcionarnejšimi krogi, da bi zaviral obnovo in nezadržni polet narodov Jugoslavije ter rušil ustavni red FLRJ. Kljub temu, da ve, da je stvar izdajalske emigracije propadla za vse čase, obtoženi Krek s svojo brezvestno propagando zadržuje v emigraciji še nadalje one, ki jih je njegova izdajalska politika izvabila iz domovine in še danes nadaljuje s svojo izdajalsko aktivnostjo ter zato odgovarja še za dva nova zločina: prvič zavaja emigrante in preko njih posameznike v domovini na pot brezizgledne zločinske bratomorne borbe in drugič, zbira zaklete sovražnike narodov Jugoslavije, da bi preko njih organiziral nov zahrbten napad na Jugoslavijo."

Na podlagi take obtožnice je bila 30. avgusta izrečena

SODBA

kakor jo posnemamo iz Slovenskega poročevalca 31. avgusta 1946:

„OBTOŽENI DR. MIHA KREK JE KRIV:

da je v času svojega bivanja v inozemstvu kot član emigrantskih vlad in šef jugoslovanske delegacije v zavezniški svetodajni komisiji za Sredozemlje, inspirator in izvajalec emigrantske vlade proti jugoslovanskim narodom v njihovi nadčloveški borbi proti okupatorju in domačim hlapcem. On je osebno ali preko Kuharja po radiu v inozemstvu imel vrsto govorov, v katerih je prikazoval izdajalca Dražo Mihajlovića kot nosilca upora v domovini proti okupatorju, poročal v domovino, da še ni čas za borbo proti okupatorju in je s tem slabil odpor in razbijal enotnost naroda v njegovi osvobodilni brobi. V inozemstvu je po svojih „poročilih' klevetal NOV in narodno osvobodilno borbo, ki so bili edini nosilci odpora proti okupatorju v domovini. Dajal je politično pomoč izdajalcu Dražu Mihajloviću in njegovim četnikom ter financiral njihovo izdajo s pošiljanjem denarja iz državne blagajne,

bil je v stalnih stikih s kolaboracijonistično kliko, v Sloveniji zlasti z dr. Markom Natlačenom, Ivanom Avsenekom, Milošem Staretom in drugimi, od katerih je potom škofijskih zvez in Vatikanom redno dobival poročila o delovanju te klike v domovini, podpiral tiste, ki so v okviru „Slovenske zaveze" in odbora „Vaških straž", pod vodstvom in pokroviteljstvom soobtoženega Rožmana, organizirali najtesnejše sodelovanje z okupatorjem in z njegovo pomočjo formirali izdajalske edinice bele garde in domobranstva, da bi ob okupatorjevi strani uničili narodno osvobodilno borbo in si tako zasigurali svoje protiljudske pozicije,

po osvoboditvi Jugoslavije je kljub temu, da je bil prepričan, da je zmaga jugoslovanskih narodov dokončana, stvar jugoslovanske emigracije pa propadla za vse čase, nadaljeval in nadaljuje v emigraciji svoje izdajalsko delovanje z namenom, da ovira obnovo opustošene domovine in razvoj njenega ustavnega, demokratskega reda. Obtoženi je z namenom, da skupaj s pobeglimi izdajalci organizira in nadaljuje rovarjenje proti FLRJ, prevzel predsedstvo Narodnega odbora za Slovenijo, ki je za časa okupacije v tej obliki ali drugi obliki s svojimi pokrovitelji in člani z obtoženim Rožmanom, dr. Basajem, dr. Albinom Šmaidom, dr. Bajlecom, kaplanom Markom Kranjcem, dr. Marijan Zajcem, Rudolfom Žitnikom, Celestinom Jelencem in drugimi izvajal najdoslednejšo politično kolaboracijo. V tem svojstvu obtoženi Krek nadaljuje svoje zločinsko delo proti FLRJ. S svojimi govori v emigrantskih taboriščih širi lažno propagando, in s tem zadržuje v taboriščih one, ki so bili nasilno ali z zvijačo prisiljeni na tako pot. Piše proklamacije in sodelujoč pri tem z Živkom Topalovičem in Adamom Pribićevićem ter drugimi, skuša doseči pri inozemskih reakcionarnih krogih, da bi se spremenil ustavni red in demokratična ureditev FLRJ. Sodelujoč nadalje kot predsednik tkzv. „Centralnega evropskega federalnega kluba" skupno z dr. Cirilom Žebotom in Poljakom Juliusom Poniatowskim, povezuje z izdajalskimi in profašističnimi emigranti drugih srednjeevropskih in balkanskih držav, da bi po njihovem načrtu „svobodnega intermariuma" tem narodom ponovno odvzeli priborjeno ljudsko oblast, uničili v tej vojni izvojevane demokratične pridobitve in ponovno vzpostavili režim starih, protiljudskih oblastnikov."

V tisti razsodbi, kateri sta bila obsojena na smrt z obešenjem general Rösener in policijski ravnatelj dr. Hacin, na smrt s streljanjem prezident general Rupnik, podpoveljnik domobranstva podpolkovnih Vizjak na 20 let prisilnega dela in v odsotnasti škof Rožman na 18 let, je bil tudi dr. Miha Krek obsojen v odsotnosti na 15 let prisilnega dela.

Če je bil torej general Rupnik obsojen zaradi vojaškega odpora v domovini proti komunističnemu nasilju in škof Rožman zaradi odpora slovenske duhovščine, je bil dr. Miha Krek, ki je bil ves čas v emigraciji, obsojen kot predstavnik slovenske krščanske demokratične zahodnoevropsko orientirane politične miselnosti za vso protikomunistično politično preteklost od prvega katoliškega shoda l. 1892 naprej ter — in to predvsem! — tudi za krščansko demokracijo v bodočnosti.

GOVORIL NAM JE PRED ENIM LETOM

Blizu nam je še njegov zadnji obisk v Argentini, še slišimo njegove besede in njegove tehtne misli. Vendar je prav, da si jih osvežimo, da jih znova premislimo.

Prvo besedo nam je spregovoril takoj po prihodu v Argentino 21. oktobra 1968 v Slovenski hiši, ko se je poklonil spominu padlim borcem ob njihovem spomeniku:

Ko začenjamo slovesnosti 50-letnice narodnega osvobojenja , se najprej hvaležni spominjamo vseh pokojnih, ki so delali in žrtvovali, da bi slovenski narod srečno živel in uspešno napredoval v čim popolnejši neodvisnosti in svobodi.

Pred 50 leti so Slovenci — sicer tvegajoč smrtno nevarnost — pa vendar izredno srečno— skoraj brez žrtev življenj — prelomili tisočletne vezi z Avstro-Ogrsko, ki nam ni hotela priznati narodne individualnosti in dostojanstva. Ustanovili so narodno državo po svoji svobodni odločitvi.

Tedaj nihče ni mogel slutiti, da bo v naslednjih 50 letih vihar revolucije in državljanske vojne terjal desettisoče smrti in desetletja politične sužnosti.

Osvobodilno dejanje pred 50 leti pa zaradi pretežke zgodovine zadnjih 25 let ni manj veličastno. Le ustvarjalcem, ki so narodno svobodo v stoletjih klesali in jo v dopolnjenem času oblikovali, se je pridružila v zboru nesmrtnih kri tisočerih in tisočerih narodnih mučencev.

Tudi v sedanje naše življenje prebliskuje še odsvit solza mater, tudi vanj padajo sence mrkih obrazov očetov ob spominu na sinove in hčere: domobrance, četnike, vaške stražarje, oficirje in vojake jugoslovanske vojske v domovini, Sokoli in Slovenske fante, ki so tedaj bili na barikadah brambe svobodne Slovenije. Slovenska rast je napojena s srčno krvjo popolne žrtve, množične žrtve. In nešteti so, ki jih je pomorila fašistična justica, ker so bili v službi slovenskega poslanstva. Končno, pa zato nič manj važno, je treba z vso pieteto reči, da so bili tudi v vrstah partizanstva resnični in iskreni slovenski borci, ki so umrli, ali pod strelom komunistov ali okupatorjev na daritvenem oltarju slovenske svobode.

V slovensko življenje sveti plamen neomejene ljubezni do svobode in neugnanega hrepenenja po svobodi za naš narod in domovino.

V pobožnem spoštovanju hvalimo Stvarnika za vse, ki nam jih je dal, da so nosili križ slovenskega skupnega narodnostnega življenja. Na nove napore in nove žrtve pripravljeni ga prosimo, naj iz zgledov teh pokojnih vzcveteva vedno znova po vsej Sloveniji, med vsemi Slovenci v domovini in v svetu, škrlat nove ljubezni do novega osvobojenja, dokler ne bo vzšlo sonce v dan, ko bo svoboden naš človek in ves naš rod na svoji zemlji svoj gospod.

Pri akademiji in slavnostni večerji je zbranim javnim in kulturnim delavcem slovenske politične emigracije v Argentini nanizal vrsto misli, pokazal cilj našega prizadevanja, obrazložil svetovni položaj in pozival k vztrajnosti pri delu in k složnosti:

Če naj ob tej mili podobi razvoja in rasti naše narodnostne kulture, ki nam jo rišejo zgodovinarji, oblikujejo in ponazorujejo umetniki, poskušamo postaviti sliko naše sedanjosti in narediti pogled v bodočnost, so človeku kar na jeziku jeremijade. V judovskem izgnanstvu so se rodile. Vsaka prisilna emigracija je tako tragična in neredna, če ne nesrečna usoda življenja, da dobi prav v jeremijadah primeren izraz razpoloženje. Duška daje duhovnemu in telesnemu trpljenju, ki je nujna lastnost vsakega prisilnega življenja na tujem.

Vi pa, zastopniki vseh ali skoro vseh delovnih skupnosti in združenj slovenske emigracije na področju Velikega Buenos Airesa, z menoj vred predobro veste, da za pritoževanje nimamo časa. pa če bi bilo še tako utemeljeno. 23 let že v trdih razmerah gradite v tujini. Če nas je dolgotrajna skušnja kaj mogla naučiti, nas je vztrajnosti. Če javnega delavca v emigraciji more kaj prekaliti, če se more v njem kaj prečistiti in ustaliti, je prepričanje, da je kljub navidezni brezuspešnosti posvetil svoje moči pravični stvari, resnični koristi svoje skupnosti.

Ali ni čudovito tolažilo za vse nas, da tolika in taka doba ni ubila aktivnosti slovenske demokratične emigracije?

Ali na prav tale slavnostni zbor delegacij čudovito spričevali vitalnosti, solidnosti in vztrajnosti slovenstva v narodnem poslanstvu na tujem? Ali ni teh 23 let nastopov Slovenije v svetu dokumentadni film, da smo pri vsej skromnosti nezlomljivi?

Dr. Miha Krek govori na lanski proslavi narodnega praznika

Cilj naše vztrajnosti

Narodno politični cilj naše emigracije je svoboda domovine. Narodnovzgojni in politični delovni program pa je vse, kar v zdomstvu more vzdrževati in pospeševati narodnostno zavednost, kar nam vžiga požrtvovalna delavnost, da bi narodu doma pomagali do demokratičnih svoboščin in lastne narodne države, kakor si jo bo sam izdelal.

Vsaka današnja politična emigracija stoji pred gigantskimi nalogami in težavami, ki nimajo primere.

Komunistična sila doma in po svetu je po vsej zunanji podobi močnejša, kot je bila, ko nas je pognala na begunsko pot. Zmožnost ohranjevanja, samoohranitve komunističnega sistema in njegove moči v družbi se je izkazala za mnogo večjo in silnejšo kot moč fašizma in nacizma.

Ta dva sta propadla. Človeštvo z njima nima več opravka. Komunizem, ki je filozofski in sociološki prvak med tremi boleznimi moderne družbe, pa je ostal, razširil svojo moč preko tretjine človeštva, prodorno napada dalje in uspešno izpodkopuje temelje demokratičnega reda in vsake svobodne družbe po vseh kontinentih, v vseh civilizacijah in kulturah. Kar neverjetno je, kako svobodni protikomunistični svet stoji, bolj pravilno — leži — pred enigmo komunistične sile kot začaran, paraliziran, ves nebogljen, kot da si ne zna in ne more pomagati.

Napad na Češkoslovaško

Zadnja leta se je svobodni svet kar na splošno vdal varljivi komodnosti prepričanja, da so spor med sovjeti in Kitajsko, vojska v Vietnamu, odmikanje satelitov od moskovske linije in podobni zapletljaji dovolj velike težave za kremeljske vladarje, da nimajo ne sredstev ne časa ne volje za kake nove ofenzivne udarce. Zato je vdor v Češkoslovaško toliko bolj vse presenetil; tudi protikomuniste. Pred očmi sveta se je odigral dokaz, da sovjetski nadvladarji ne dovolijo in ne puste nobene neodvisnosti in svobode, ki ne bi bila po njihovem patentu. Tudi drugim komunističnim vladarjem ni dovoljeno vladati drugače kot le po moskovskih navodilih. Suverenih narodov in neodvisnih držav po moskovskem pojmovanju več ni. Med ljudmi, kot med zvermi, vlada le sila močnejšega!

Glavni pomen češkoslovaškega primera za naš narod in domovino, torej za nas kot politično emigracijo, je v tem, da je drastično zaprl pot mirnega razvoja v red večje politične svobode.

Kljub temu in pri vsem tem pa ostane okupacija Češkoslovaške sramotno nasilje, ki bo pospešilo propad tiranije v Kremlju in s tem nastop svobode.

Cilj naš: osvobojenje domovine se je odmaknil v daljavo, dvignil v višave, postal je nepregledno teže dosegljiv, pa zato toliko večji in veličastnejši.

Vreden je, da se zanj žrtvujejo moči tudi več rodov dobrih, svobodnih ljudi.

Bodimo vztrajni in složni

Vsega tega Vam, dragi sodelavci na slovenski srenji v tujini, prav gotovo ne pripovedujem zato, da bi Vam pogum jemal. 23 let dokaza imate, da malodušje ni vaša lastnost. Žalil bi vas, kdor bi podvomil o vaši vztrajnosti. Neprecenljiva je vaša požrtvovalnost. Ne manjka vam modrega snovanja v bodočnost. V najtežjih razmerah skrbite, da lepo življenje, dobra in koristna dela slovenske naseljenske skupine vzbujejo pozornost in žanjejo pohvalo adoptirane domovine. Zakladnica slovenske kulture se je v teh letih okrasila in obogatila, slovensko ime je krepko pridobilo. Stotera hvala vsem, ki so pomagali, vsem, ki jih zastopate in posebej vam, ki te dni ob teh narodnih slovesnostih znova dokazujete, da v složnem nastopu zmorete nepričakovano veliko. Ni nikako hvaljenje, ampak le ugotavljanje suhega dejstva, da rečem, da imamo Slovenci v vaši naselbini v Buenos Airesu največje in najdelavnejše svoje središče v emigraciji, ki ste ga iz nič dvignili v dveh desetletjih med prve naše narodne kulturne postojanke sploh.

Če naj končno še kaj prosim za bodočnost, vem, da bom rekel samo to, ohranjujmo in varujmo pridobljeno! Skrbimo, da bo vse, kar je ustvarila prva emigracija emigrantov, tudi ostalo v drugem in nadaljnjih rodovih. Skrb za vključevanje mladine v našo skupnost nikdar ni prevelika, raje jo je premalo kot preveč. Naj dokaže naselbina v Buenos Airesu, da je znala ohraniti Rožmanov zavod, srednješolske narodne tečaje in osnovne šole v petem in desetem rodu prav tako velike kot v prvem. Naj bi se pri vas dokazalo, da je mogoče preprečiti potopitev narodnostne skupine v morju tujine.

Pri nas pravijo: Družine, ki s hišo drži, se še Bog veseli. Družina, narodnostna skupina smo. Vsak prepir in razdor moti lepoto in uspešnost te družine. Pa vendar je prepirljivost znana bolezen emigracije. Stalno bolezen je treba stalno zdraviti.

Končno prisrčna hvala vam, ki prav s tole letno slovesnostjo dokazujete, da nič ne more razdejati naše skupnosti, nič, ne zunanja intriga, ne naše slabosti, napake in strasti. Prek vsega je dan osvobojenja tudi dan sloge, sprave, ljubezni, ki vse premaga in vse prenese, vse pretrpi. Posebej prosim, naj dobri Bog povrne stoterno vsem, ki ste mi omogočili, da sem med Vami. Hvala Vam!

SPOMINSKE SEJE

POVERJENIŠTVO SLOVENSKE KRŠČANSKE DEMOKRACIJE — SLS ZA ARGENTINO

Kakor je poverjeništvo za Argentino imelo 8. novembra t. l. žalno sejo za 31. oktobra umrlim članom načelstva Jožkom Krošljem, tako se je odbor minulo soboto, 22. novembra, zbral tudi na žalno sejo za 19. novembra t. l. umrlim načelnikom Slovenske krščanske demokracije — SLS dr Miho Krekom.

Predsednik poverjeništva za Argentino Pavel Fajdiga je zbranemu odboru v zgoščenih besedah omenjal delo in vrline pokojnika. Med drugim je izvajajal:

„Spet je smrt posegla v naše vrste. Tokrat je segla prav v vrh. Dr. Mha Krek je umrl. Ni mi treba izgubljati besed o njem kot človeku, o njem kot Slovencu in kristjanu, o njem kot politiku in borcu za blaginjo slovenskega naroda, saj ga vsi poznamo. Nekateri od prisotnih ga poznate vse svoje življenje, saj ste z njim orali ledino strankinega udejstvovanja v domovini vsa leta med prvo in drugo svetovno vojno. Drugi ga poznamo, zlasti mlajša generacija, če ne od prej, pa v dobi med drugo svetovno vojno in v času naše emigracije, ko je nas in ves slovenski narod spremljal na njegovi trnjevi poti.

Dr. Miha Krek je bil velik človek. Ne samo kot Slovenec, ki se je ves razdajal za blaginjo slovenskega naroda, ki je z njim in zanj trpel, temveč tudi in predvsem kot človek, ki se je v najtežji uri slovenskega naroda, med komunistično revolucijo, tako daleč kot je takrat bil od njega in v razmerah, sredi kakršnih je deloval, odločil tako, kakor se je odločil ob stran slovenskega naroda v njegovem boju za obstanek proti komunizmu. V tem je dr. Krekova veličina, ki mu je nihče ne more vzeti.

Bogu smo lahko hvaležni, da se je prav v tej sobi lansko leto porodila misel, da smo dr. Kreka povabili v Argentino. Bogu smo lahko hvaležni, da se je dr. Krek odzval našemu vabilu in prišel na obisk k nam. Bogu smo lahko hvaležni mi v Argentini in emigraciji in naši Slovenci doma, da se je dr. Krek udeležil tako veličastnih proslav 50. letnice prve slovenske vladt. Večji stik je vzpostavil med našimi generacijami, kakor je nam vsem uspelo to storiti v naših vsakdanjih naporih za povezavo slovenske emigracije vseh starostnih dob. Ta strnjenost, ki se je takrat zvarila, že rojeva prve sadove, za našo emigracijo in za slovenski narod doma.

Z vso pieteto se klanjamo spominu dr. Mihe Kreka. Slava mu!"

Odborniki so nato zmolili Očenaš za pokoj njegove duše.

SLOV. DEMOKRATSKA STRANKA

Izvršni odbor Slovenske demokratske stranke v Buenos Airesu se je dne 21. t. m. sestal na izredno in žalno sejo, da počasti spomin rajnega predsednika Narodnega odbora za Slovenijo dr. Mihe Kreka.

S toplimi besedami so se pokojnika spomnili podpredsednik Slovenske demokratske stranke dr. Vinko Zorec, član Narodnega odbora za Slovenijo Feliks Urankar in član izvršnega odbora SDS Robert Petriček.

Dr. Vinko Zorec je v svojem govoru poudarjal, da je velika škoda za vsakogar, kdor ni razumel pok. dr. Miho Kreka. Kot človek, ki so vsi Slovenci doma in v tujini zrli vanj, ker je bil na najvišjem političnem položaju, je imel v mnogih trenutkih težko stališče. Bil je izredno pošten človek, vsak čas se je trudil za blaginio slovenskega in drugih jugoslovanskih narodov.

Feliks Urankar je povedal, da ga ni razumel, dokler ga ni lansko leto osebno srečal v Buenos Airesu na proslavah 50. letnice prve slovenske vlade v Ljubljani. Tu ga je osebno spoznal in ga za vse delo visoko ceni. Pok. dr. Miha Krek je bil mož, ki jih Slovenci nimamo veliko.

Robert Petriček je izjavil, da je hvaležen srečnemu naključju, da smo Slovenci v Argentini dali dr. Mihi Kreku ob priliki njegovega obiska v Buenos Airesu lansko leto novo vzpodbudo za nadaljnje delo in nam more biti v zadovoljstvo, da smo mu v jeseni njegovega življenja nudili zadoščenje za vse, kar je za nas storil. Upamo, da se je lansko leto od nas v Argentini poslovil z zadovoljstvom, vedoč, da ima tu skupni slovenskih naseljencev, na katere se je mogel vsak trenutek zanesti.

ČLANI N. O. ZA SLOVENIJO, ŽIVEČI V BUENOS AIRESU

V nedeljo, 23. novembra, so se sestali ob 11 dop. v Slovenski hiši člani Narodnega odbora za Slovenijo: dr. Tine Debeljak, dr. Franjo Macjus, Rudolf Smersu, Miloš Stare in Feliks Urankar. Žalno sejo je začel tajnik NO Miloš Stare, ki je nato v govoru prikazal dr. Kreka kot človeka in kot politika in javnega delavca. Za Milošem Staretom je spregovoril dr. Macjus in poudaril tele misli:

„Ob nenadni in prerani smrti predsednika Narodnega odbora dr. Mihe Kreka se člani Slovenske Demokratske stranke klanjajo spominu tega velikega sina našega naroda, neumornega delavca za skupnost in dobrobit; včeraj, danes in vedno. Njegovo življenje ni bilo lahko, toda vse težave je prenašal s stoičnim samozatajevanjem in neuklonljivo delavnostjo.

Obžalujoč njegovo smrt v imenu SDS poudarjam pokojnikove težnje po zbližanju in združenju vseh Slovencev v begunstvu. Z dobrohotnim razumevanjem se je trudil, da bi odstranil prepreke in ugladil pot med različnimi in tudi nasprotujočimi si strujami med nami. Imel je dobro in pomirjevalno besedo za vsakogar, za prijatelje in nasprotnike.

Od napada na našo domovino leta 1941 naprej je prestal mnogo težkih preizkušenj. Kot podpredsednik jugoslovanske vlade je bil pomirjevalna osebnost med Srbi, ki so bili zaprepaščeni nad ustaškimi zločini, in Hrvati, ki so branili zdravi del svojega naroda. Delo in stališče naše vlade v Londonu je bilo silno težko, ker se je Churchill na podlagi informacij in nasvetov svojega sina Randolfa obrnil proti demokratskim silam v Jugoslaviji. Gospodu Churchillu ni bila težka izbira med interesi jugoslovanskih narodov in njegovimi lastnimi. Napori dr. Mihe Kreka so bili ogromni, a proti premoči ni bilo obrambe, ker je Churchill kralja Petra vi facti prisilil, da je pristal na sporazum s Titom.

Po vojni se je njegova delavnost obrnila v pomoč in organiziranje emigracije. Nadaljeval je delo in skrbel za Slovence v kolikor so mu prilike dopuščale ter istočasno iskal možnosti za zbližanje s Hrvati in Srbi in reševanje medsebojnih problemov. Vse njegovo politično delo je bilo prežeto s prepričanjem, da je bodočnost našega naroda edino v skupnosti z jugoslovanskimi narodi. Dr. Krek je bil tako med nami kot med vsemi jugoslovanskimi narodi pozitivni in združevalni element ter bomo težko pogrešali njegovo odsotnost. Ostaja pa nam njegov zgled tolerance, preudarnosti, neutrudljive delavnosti in požrtvovalnosti. Slava njegovemu spominu!"

Po govoru dr. Macjusa so člani NO z molkom počastili spomin dr. Kreka, nakar je Miloš Stare prebral brzojavko, ki jo je poslal v imenu navzočih članov NO vdovi gospe Malki Krekovi, in zaključil žalno sejo.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA

Slovenska kulturna akcija je na svojem večeru v soboto spomnila smrti dr. Mihe Kreka. Pred predavanjem, napovedanem za ta kulturni večer, je predsednik SKA prof. dr. Tine Debeljak izpregovoril nekaj besed v spomin pokojnika. Označil je njegovo delo v domovini, potem v emigracijski vladi, v kateri je branil slovenski odpor komunistični revoluciji, kar mu je prineslo obsodbo prisilnega dela za 15 let. Posebno je poudaril Krekovo delo pri pomoči beguncem in posredovanju za inmigracijo v prekomorske dežele. Označil je pomen njegovega dela v srednjeevropski Krščanski demokraciji ter njegove zveze kot predstavnika slovenskega naroda pred drugimi narodi. Prav toplo pa se mu je zahvalil za naklonjenost SKA od vsega početka pa do danes.

Stoje in z molkom so vsi navzoči udeleženci kulturnega večera počastili pokojnega predsednika Narodnega odbora za Slovenijo, dr. Miho Kreka.

Falleció el dr. Miha Krek

De los Estados Unidos ha llegado una triste noticia, que ha enlutado los hogares de todos los residentes eslovenos en la Argentina y en el mundo entero. El 19 del corriente mes ha fallecido en Cleveland, Ohio, el doctor Miha Krek, presidente del Comité Nacional Esloveno, ex-vice presidente del gobierno yugoslavo en el exilio, en Londres, durante la Segunda guerra mundial, y vicepresidente de la Unión Demócrata Cristiana de Europa Central.

El dr.Miha Krek nació en Eslovenia en 1897. Cursó estudios de abogacía en las universidades de Ljubljana y Zagreb. Actuó como abogado, periodista, organizador de asociaciones culturales y funcionario público. Fue el más estrecho colaborador del Presidente del Partido Popular Esloveno y líder del pueblo esloveno, el dr. Antonio Korošec.

En 1935 el dr. Miha Krek fue nombrado ministro de gobierno central en Belgrado y luego ministro de Obras públicas y educación. Declarada la guerra, ocupó en 1941 el cargo de vicepresidente del gobierno yugoslavo en exilio en Londres. En 1943 fue designado embajador ante la Comisión aliada para el Mediterráneo en Argel, y posteriormente ante el Consejo Aliado en Italia.

Renunció a sus funciones el año siguiente, para expresar su disconformidad con el acuerdo suscripto entre el entonces presidente del gobierno yugoslavo en el exilio, doctor Subasic, y Josip Broz Tito, jefe de la revolución comunista durante la ocupación de Yugoslavia.

Fue nombrado Presidente del Comité Nacional Esloveno en 1945, y dos años después se radicó en los Estados Unidos, donde, juntamente con los representantes de los Partidos Demócratas Cristianos de Checoslovaquia, Letonia, Lituania, Hungría y Polonia organizó la Unión Demócrata Cristiana de Europa Central, cuya vicepresidencia ocupó hasta su muerte.

Con la muerte del dr. Krek, los Eslovenos perdemos uno de nuestros grandes hombres y una de las más prestigiosas figuras en el ambiente internacional. Al tiempo que lloramos su muerte, rogamos para que en el más allá interceda ante el Altísimo, para que el pueblo esloveno encuentre finalmente su libertad e independencia, valores a los que el dr. Krek consagró su vida.

IZRAZI SOŽALJA

BRZOJAV

Miloš Stare, Buenos Aires — *Glasgow, 21. novembra 1969.*

Ob smrti predsednika pošiljam stranki in vam iskreno sožalje svojih prijateljev in svoje.

Dr. Ljubo Sirc

PISMA

Tajniku NO gospodu
Milošu Staretu
Buenos Aires

Spoštovani gospod Stare!

Ob izgubi spoštovanega in visoko cenjenega predsednika Narodnega odbora dr. Mihe Kreka izraža Slovenska demokratska stranka vsem članom globoko sožalje. Prosimo Vas, bodite tolmač naših občutkov ob nenadomestljivi izgubi preudarnega voditelja.

ZA SLOVENSKO DEMOKRATSKO STRANKO

Robert Petriček, član izvršnega odbora — *dr. Vinko Zorc, podpredsednik*

Buenos Aires, 21. novembra 1969.

●

Slovenski krščanski demokraciji v Buenos Airesu

Spoštovani! Slovenska demokratska stranka Vam izraža svoje iskreno sožalje ob nenadomestljivi izgubi Vašega voditelja in pozitivnega slovenskega politika ter javnega delavca dr. Mihe Kreka. Slava njegovemu spominu.

ZA SLOVENSKO DEMOKRATSKO STRANKO

Dr. Franjo Macjus, član izvršnega odbora — *Dr. Vinko Zorc, podpredsednik*

Buenos Aires, 21. novembra 1969.

●

Narodnemu odboru za Slovenijo

V težavnih okolnostih naše izseljenske dobe zapuščajo odhajajoči vodilni možje malone nenadomestljivo praznino za seboj.

S smrtjo predsednika Narodnega odbora za Slovenijo, gospoda dr. Mihe Kreka, je sojena slovenski zdomski skupnosti — po tako mnogih — še nova preizkušnja.

Zveza slovenskih mater in žena zaznava ta usodna dogajanja in jih v boli sodoživlja s svojim narodom. Narodnemu odboru za Slovenijo pa izreka svoje globoko občuteno sožalje.

ZVEZA SLOVENSKIH MATER IN ŽENA
Buenos Aires

Valentina Fink, tajnica — *Pavlina Dobovšek, predsednica*

Buenos Aires, 22. novembra 1969.

●

Narodnemu odboru za Slovenijo

Težko se je na naglo znajti in presoditi daljnosežnost posledic ob tej novi postaji naših izseljenskih jadov, ko se je povsem nepričakovano zgrnila na nas vest o nenadni smrti dr. Mihe Kreka, predsednika Narodnega odbora za Slovenijo.

V naši zdomski narodni žalosti izreka Slovensko planinsko društvo v Argentini Narodnemu odboru za Slovenijo svoje globoko sočutje. Slovenski gorniki iskreno obžalujemo težko nadomestljivo izgubo zaslužnega odličnika, nosilca predstavništva svobodne Slovenije v svetu.

Njegov odhod bo mejnik med dozdanjo in njej sledečo dobo v obstajanju Narodnega odbora za Slovenijo. Bog daj, da bi si znal narod v spoštljiv spomin na rajnega izbrati vrednega naslednika, obogatenega po skušnjah in spoznanjih pokojnega, da bi nam bil varen vodnik v narodovo rešenje, tvorec in čuvar sloge narodove, klen vzor našim mladim.

SLOVENSKO PLANINSKO DRUŠTVO
v Argentini

Dorjan Heller, tajnik — *Robert Petriček, predsednik*

Buenos Aires — Bariloche, 21. novembra 1969.

●

V imenu Slovenskega državnega gibanja je glavnemu tajniku Slovenske krščanske demokracije Milošu Staretu osebno izrekel sožalje dne 23. novembra 1969 prof. Pavle Verbic in pri tem poudaril, koliko dobrega je storil pokojni dr. Miha Krek.

Dr. Miha Krek — socialni delavec

Dr. Miha Krek je v svojih dijaških letih spoznal dr. Janeza E. Kreka in se je udeleževal njegovih sestankov in predavanj. Že po svoji naravi zavzet za malega človeka in s posebnim posluhom za socialne probleme slovenskega delavca se je pod vplivom dr. J. E. Kreka še bolj intenzivno posvetil slovenskim socialnim problemim.

Slovensko krščansko delavstvo je bilo v času vstopa dr. Mihe Kreka v javno življenje organizirano v Jugoslovanski strokovni zvezi (JSZ). Ko je dr. Krek videl pri JSZ nevaren odklon v levo in vdor marksistične miselnosti v vrhove te organizacije, je zastavil ves svoj vpliv, da to prepreči. Na enem izmed občnih zborov JSZ je javno nastopil proti komunistični infiltraciji te velike delavske organizacije, pa so mu tedaj komunistični infiltriranci (ki so se vsi — razen nekaj častnih izjem — znašli v komunistični Osvobodilni fronti) z vikom in krikom onemogočili nadaljnje govorjenje. Dr. Miha Krek je bil eden izmed prvih slovenskih javnih delavcev, ki je spoznal komunistično nevarnost že tedaj, ko so se pokazali prvi znaki te nevarnosti.

Po tem dogodku so se mnogim Slovencem odprle oči. Slovensko krščansko delavstvo se je nahajalo na prelomnici časov. Stalo je pred alternativo: ali slediti komunističnim infiltrirancem, ki so se znali spretno skrivati in varati slovensko delavstvo in tudi mnoge izobražence, ali pa poiskati novo pot čistega katoliškega socialnega nauka brez vsake primesi marksizma oz. komunizma. Večina se je odločila za drugo alternativo in tako je prišlo do ustanovitve najprej katoliške nameščenske organizacije in nato še delavske — Slovenske delavske zveze z glasilom „Delavske fronta", ki je v kratkem pritegnila v svoje vrste večino slovenskega delavstva.

Dr. Miha Krek je bil tisti slovenski javni in politični delavec, ki je z navdušenjem pozdravil novo katoliško socialno gibanje in ga krepko podprl ter se mu dal ves na razpolago. Slovenski socialni delavci in sindikalisti so z njegovo pomočjo uveljaviti svoje zahteve in načrte. Podpiral jih je v domovini z vsemi simpatijami, pa jih je prav tako z vso naklonjenostjo spremljal izven domovine, v zdomstvu, kjer je to gibanje dobilo novo organizacijsko obliko v Družabni pravdi. Dr. Krek je bil v stalnem stiku z odborniki te organizacije in je v njihovo glasilo napisal lepo število tehtnih člankov.

Dr. Miha Krek je veljal v vodstvu Slovenske ljudske stranke za strokovnjaka za delavsko vprašanje, za socialno zakonodajo in za vprašanja delavskih zavodov (Delavske zbornice, Okrožnega urada in Osrednjega urada za zavarovanje delavcev, Pokojninskega zavoda, Borze dela itd.). Odločitve o teh vprašanjih je vodstvo stranke navadno prepuščalo kar dr. Kreku in ga pošiljalo na odgovorna mesta. Tako je bil dr. Miha Krek v letu 1927 imenovan za predsednika upravnega odbora Okrožnega urada za zavarovanje delavcev v Ljubljani in za člana upravnega odbora Osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu.

Omeniti je treba tudi dr. Krekovo prizadevanje za moderno delavsko zakonodajo v Jugoslaviji. V veliki meri je prav njegova zasluga, da so se v Beogradu uzakonili razni načrti, ki so jih s sodelovanjem dr. Kreka pripravili slovenski socialni delavci. To so bili npr. zakoni o minimalnih plačah, o zavarovanju za starost, onemoglost in smrt, o poravnavanju in razsodništvu in dr. Potrebno je pripomniti, da je pri tem delu dr. Krek užival vso podporo dr. Korošca, ki je imel veliko razumevanje za delavska vprašanja.

Na sedmem slovenskem dnevu v Torontu leta 1966 je dr. Krek nastopil kot slovenski socialni usmerjevalec. Govoril je o krščanskem socialnem redu kot osnovi srečne družbe in je sklenil svoj govor z besedami: „Če hočemo torej oznanjati dandanes slovensko pravdo v svobodnem svetu, moramo predvsem braniti krščanski družbeni red. Ljubimo domovino, občudujmo zveste trpeče brate in sestre, vzajemno z njimi vsi storimo vse, da se vrne v Slovenijo krščanski socialni red svobodne družbe in bodimo apostoli osvobojenja zasužnjenih narodov."

Zgodovina bo dr. Miho Kreka gotovo uvrstila med najbolj prizadevne slovenske socialne delavce.

Rudolf Smersu

OB DESETLETNICI SMRTI ŠKOFA G. ROŽMANA

Slovenski izseljenci v Argentini so se poklonili pokojnemu škofu dr. Gregoriju Rožmanu

Deset let je že preteklo, odkar nas je 16. novembra 1959 zapustil in odšel po plačilo k Bogu ljubljanski škof dr. Gregorij Rožman. Tri desetletja je v miru in viharju kazal pot slovenskemu narodu, mu bil oče in knez. Zato smo se slovenski demokratični izseljenci v Argentini zbrali preteklo nedeljo 23. t. m., v Slovenski hiši v Buenos Airesu, da počastimo njegov spomin in obnovimo vero v ideale, ki jih je on spričal s svojim življenjem in s svojo smrtjo.

SOMAŠEVANJE SLOVENSKIH DUŠNIH PASTIRJEV

Ob štirih popoldne je bila dvorana slovenske hiše že polna slovenskih rojakov. Tedaj so med zvonjenjem v procesiji pristopili k oltarju slovenski dušni pastirji. Sv. mašo so darovali čč. gg. direktor msgr. Anton Orehar, Matija Lamovšek, dr. Franc Gnidovec, Jože Škrbec, Janez Petek, dr. Filip Žakelj, Anton Škulj, Jože Guštin in Matko Borštnar.

V cerkvenem nagovoru je msgr. Orehar razvijal sledeče misli:

Zgled škofa Rožmana — mučenca

Ob tej priliki premišljujem škofa Rožmana kot mučenca pričevavca pravega krščanskega življenja.

1. **Ljubil je človeka** sam v sebi, naravno v svojem zdravem nastopu, ljubezni do narave. Nadnaravno v njegovi oskrbi za podobo kristjana, duhovnika in škofa v ljubezni do Boga, vdanosti do Cerkve.

Ljubil je človeka v bližnjem v svojem odnosu do staršev, domovine, slov. naroda, kateremu je bil zvest do zadnjega. V razumevanju človeka in njegovih potreb, v spoštovanju njegove časti in svobode. Nadnaravno v skrbi za duše tistih, katerim je bil pastir.

2. **Učil je resnico.** Poznal jo je iz študija, iz učenja avtoritete, iskal in raziskal jo je. Spoznano učil odkrito in jasno, brez žalitve. S sočustvovanjem do oseb je odločno obsodil zmoto. Pomembno je bilo v zadnjih letih njegovo učenje in obsodba brezbožnega komunizma; pri čemer ni nikdar ščitil svoje osebne varnosti, da je svaril ob poudarjanju celotnega kršč. nauka, posebej zločestost komunizma za nas.

Kot nam je zgled v ljubezni do človeka, da varujemo osnovni pogoj našega sožitja spoštovanje človekove osebe in njegove svobode, tako nam je zgled sprejema in učenja resnice ter obsojanja zmote. Potruditi se moramo za poznanje celotne krščanske resnice, v kateri je obsodba materializma in v njem komunizma. Skrbeti, da bi z besedo ne obsojali nauka, kateremu bi v življenju in ravnanju sledili. Biti moramo sprejemniki, ne ustvarjalci resnice, njeni apostoli s prepričevanjem brez vsake nasilnosti.

3. **Nosil je trpljenje.** Sprejel ga je posebej v škofovstvu in begunstvu, brez pomisleka in tožbe, nosil ga je po Pavlovo „v Kristusu", po njegovi zamisli in z njegovo milostjo. „Stiskan sem od obeh strani: željo imam biti razvezan in biti s Kristusom; a v telesu ostati je potrebnejše zaradi vas" (Flp 1, 23).

Nam govori: „Živite vredno evangelija Kristusovega in se ne daste v nobeni stvari nasprotnikom ostrašiti. Kajti dana vam je bila zaradi Kristusa milost, ne samo da vanj verujete, marveč da zanj tudi trpite. Če kaj premore opominjanje v Kristusu, če kaj ljubeznivo prigovarjanje, dopolnite moje veselje s tem, da boste istih misli in imeli isto ljubezen. Da ne boste nič storili iz prepirljivosti, ne iz prazne slavohlepnosti. Da boste brez graje, držeč se besede življenja, da bi se mogel ob dnevu Kristusovem z vami pohvaliti da nisem zastonj tekel in se ne zastonj trudil" (Flp 1, 27; 2, 1).

Po teh besedah se je nadaljevala sveta maša, med katero je pel slovenski pevski zbor Gallus pod vodstvom g. Tineta Selana.

SPOMINSKA PROSLAVA

Po kratkem odmoru se je pričela spominska proslava. Oder je lepo pripravil akad. slikar Ivan Bukovec, luči je opravljal g. L. Berlot. Dr. J. Krivec je na zbrane rojake naslovil pozdrav. v katerem je izrazil smisel in pomen zborovanja Nato je z lepimi besedami povezoval celoten potek nastopov.

Gojenci škofovega zavoda

Na temo: škof Rožman in domovinska ljubezen, so nastopili gojenci Rožmanovega zavoda, s sodelovanjem dekliškega pevskega zbora, ki ga vodi ga. Marija Geržiničeva. Besedilo je zbral in sestavil, ter pripravil nastop režiser g. Marjan Willenpart. Ljubezen škofa do domovine ter njegov lik Korošca in Slovenca je oživela v lepi in jasni besedi solistov Gregorja Batagelja, Poldeta Malalana ter Jožeta Oblaka in ostalih gojencev, Mlajši zbor zavodarjev je zapel pesmi: Slovenski smo fantje, in Rož, Podjuna, Zila. Dekliški zbor pod vodstvom ge. Geržiničeve pa je besedilo občutno spremljal s svojim petjem narodnih Tam, kjer teče bistra Zila, Oj hišica očetova, Triglav moj dom, Dolinice, hribovi vi, Slana je padla, in Slovenec sem. Škof Rožman je ljubil svojo domovino, ljubil jo je v njenih ljudeh, od otroških let, kot študent, profesor, škof, do zadnjega diha, do zadnjih besed odpuščanja in molitve.

Škofova beseda — Obljuba škofa Rožmana

V recitaciji članic SDO in članov SFZ so nato zbrani poslušali besedo, ki jo je ob raznih prilikah učil pokojni škof. Jasno in s poudarkom so doneli nauki in svarila našega vladike: Marija Finkova je prebrala besede ob škofovskem posvečenju; Terezija Marn obsodbo komunizma v ljubljanski stolnici; Mihael Stariha je podal škofovo slovo ob grobu enega izmed neštetih mučencev; Marija Tomaževič, razlago, zakaj naša pot v begunstvo; Minka Debevc besedo ob prvem obisku v Buenos Airesu, in končno Marko Fink škofovo oporoko Slovencem v Argentini.

Sledil je nastop otrok iz slovenske šole v Moronu. Ljubek prizor, ki ga je napisal mladinski pisatelj Mirko Kunčič, režiralo ga je učiteljstvo moronskega tečaja. „Živo srce je med nami." Otroške besede so izpričevale ljubezen škofa do svojega ljudstva in ljubezen Slovencev do svojega škofa. Obljuba zvestobe narodu in veri, slovenstvu in krščanstvu, so izpovedala otroška usta, pod okriljem slovenske in papeške zastave, a utripa v srcu vsakega izmed nas. Živo srce; srce škofa in naroda bijeta v enem duhu, ker sta neločljiva.

Spominski govor: g. Marko Kremžar

Na oder je stopil slavnostni govornik g. Marko Kremžar, ki je na prisotne naslovil sledeče besede:

„Sredi gostoljubne a vendar tuje zemlje nas druži že leta — posebno pa še to le uro — spomin na Gregorija Rožmana — škofa Ljubljanskega.

Slovenije ima in je imela veliko škofov, a vendar se ne zbiramo pod okriljem in ob spominu drugih, kot delamo to ob spominu na škofa Gregorija...

Lik škofa Rožmana je lik pastirja ki vodi čredo sredi viharja, brez ozira na svojo lastno osebo, varnost ali korist.

Pastir Gregorij — postavljen od Boga na čelo katoliškega slovenstva — v trenutku največje narodove preizkušnje, raste v lik slovenskega Mojzesa, ki je dvignil roko v svarilo ko je narod stal pred uro odločitve. Njegova beseda nas je tedaj opomnila, da ne smemo slediti zmoti, ne glede na trenutno okoliščine.

Vendar besede, ki so odmevale na Miklavževo nedeljo 1943 pod oboki ljubljanske stolnice niso bile le glas zapovedi in ukaza, bile so predvsem očetovsko svarilo. Razodevale so v enaki meri ZVESTOBO RESNICI kot LJUBEZEN do vernikov, do svojega naroda od katerega je on — njegov pastir — moral zahtevati žrtev in morda celo mučeništvo.

A kar je škof Rožman pričakoval od vernikov, je najprej zahteval od samega sebe.

Naslednje njegove besede pomenijo mejnik, ne le v narodovem marveč tudi v življenju vsakega izmed nas. Takole je dejal:

„Ukaz imam od Boga: Pojdi in uči!"

„Ne smem se strašiti tistih ki mi zaradi tega grozijo z mučenjem in smrtjo. VPITI IN KLICATI MORAM! Prilično ali neprilično, in zavračati zmote... ki so danes nevarne slovenskim vernikom, ki danes motijo glave in srca slovenskega naroda.

„In ta nevarna zmota je brezbožni komunizem. Vpiti, klicati in učiti moram, da bi slovenski ljudje vsaj k pravi pameti prišli in se rešili pogina, če že nočejo sprejeti nauka Cerkve."

„V to me sili ljubezen do vas in do vsega naroda!! In ta ljubezen, ki ima korenine v božji ljubezni, me sili, da dolžnost učenja vršim tudi tedaj — če bi moral še toliko trpeti!"

Nato je govornik nadaljeval:

„Krščanska zamisel človeka, sožitja v narodu in med narodi je v prehudem nasprotju z materialističnim konceptom marksizma, da bi bila med obema idejama mogoča kaka sinteza. In dialog, ki je danes oznanjan kot neka novost, je bil po zlomu prve Jugoslavije ponujen tudi komunistom, a so ga ti zavrnili ter raje zanetili revolucijo v trenutku, ko je bil ogrožen sam obstoj naroda. Zato je škof Rožman s tem večjo pravico svaril pred ideologijo, ki je prezirala i človeka i narod.

Prav je, da si živo pokličemo v zavest dejstvo, da se je slovenski človek uprl komunizmu iz različnih razlogov, a da je velika večina krenila na pot boja, sledeč glasu svojega pastirja in svoje Cerkve.

To odgovornost je pokojni dr. Rožman sprejel na rame kot križ, ki mu ga je nalagala dolžnost učenika in pastirja, to je dolžnost, ki jo ima Cerkev pravtako še danes in do konca dni.

Zato, kadar govorimo o našem protikomunizmu, sicer priznavamo, da smo se v danih zgodovinskih okoliščinah povezali z vsemi nasprotniki komunistične ideologije v enotno fronto, a s tem še ne opredelimo svoje lastne ideje!

Za katoliške Slovence, ki smo sledili škofu Rožmanu med revolucijo in po njej, predstavlja protikomunizem le našo obrambno formacijo, — krščanstvo pa našo ideologijo, iz katere smo črpali in še črpamo moči, da plovemo v svojo lastno smer — ne glede na tokove, pa najsi bodo to tokovi teoretičnega materializma socialistične ali praktičnega materializma potrošniške družbe."

Govornik se je nato spominjal še škofa-begunca, njegovih nasvetov izseljencem ter pri tem ugotavlja:

„Bog nas je poslal v svet, in čeprav nam ni razodel svojih načrtov z nami, nam je dal s seboj pastirja, da ne bi — utrujen od vsakdanjh težav — pozabili, da smo odšli na pot krščanski Slovenci in da naj taki tudi vztrajamo, četudi daleč od rodnega doma.

Kot nekdaj doma je škof Gregorij tudi v emigraciji iskal med svojimi verniki le slogo in medsebojno razumevanje. Bil je vzvišen nad naše vsakdanje prepire, čeprav je trpel zaradi njih. Kakor glas vpijočega v puščavi nam je klical preko vseh kontinentov, naj spoštujemo **svojega bližnjega svobodo in mišljenje v vsem, kar ni bistveno,** v vsem kar ni Resnica sama. **Naj bomo enotni v ljubezni do Boga in naroda, a svobodni v izražanju te ljubezni.**

Na videz poražen in večkrat nerazumevan je škof Gregorij neomajno veroval v zmago Resnice, v plačilo Križa in v pravico slovenskega naroda do življenja.

Mi, ki z njim delimo isto vero in isto upanje, hvalimo Boga, da nam je dal pastirja ob uri, ko smo ga najbolj potrebovali. Obenem pa Ga prosimo, naj duševno in telesno trpljenje, ki ga je slovensko ljudstvo zadelo na rame, ker je sledilo besedi Njegovega namestnika, naj to trpljenje ne bo narodu v pogin, marveč le v očiščenje pred Velikim Vstajenjem."

Svoj govor je g. Marko Kremžar zaključil z besedami:

„Rotimo Gospoda, naj nam On — ki nas je poslal v svet — pošlje novega preroka, ki bo znal, mogel in hotel dokončati nalogo, ki jo je škof Gregorij pričel. Naj nam pošlje novega pastira, ki nam bo v **zvestobi do resnice in v ljubezni do človeka** pokazal pot, ki naj jo prehodimo mi — Slovenci v Svetu in bratje v Domovini, da krščanska Slovenija ne bo več sen, marveč resničnost, tako v Svobodni Domovini, kakor med nami v Svobodnem Svetu."

Beseda o škofu Rožmanu

Po slavnostnem govoru, sta orisala lik škofa Rožmana in njegovega dela za narod še dva govornika. Najprej je povzela besedo **gospa Marjana Mrnova,** ki je, med drugim, povedala sledeče misli:

„Kakor radi praznujemo obletnice važnejših dogodkov v družini ali v naši slovenski skupnosti, tako nas je danes čut hvaležnosti zbral, da se poklonimo prevzv. g. škofu dr. Rožmanu.

Hvaležni smo prevzvišenemu **za idejno jasnost,** ki jo je neustrašeno oznanjal med revolucijo. V nas je vžgal borbenega duha za resnico, za obrambo božjega kraljestva. Za ceno velikih žrtev so mu sledili mnogi v trpljenje in smrt. Zakaj so tisoči žrtvovali življenje? Ali ne zato, ker je bila ideja vredna teh žrtev. Nepozaben je spomin na zborovanja, ko nam je govoril prevzvišeni. Lažje smo potem prenašali zaničevanja, nerazumevanje zaslepljenih, da smo večkrat osamljeni mogli vztrajati.

Hvaležni smo prevzvišenemu za **veliko obnovo družin,** župnij s posvetitvijo brezmadežnemu Srcu Marijinemu. Spominjam se, kako nas je prevzela ta misel obnove. Zaživel je duh molitve in pokore, naročilo Fatimske Marije. Vsakdanje žrtve nezadostne prehrane, ponižanja od okupatorjev in komunistov, zapiranja nedolžnih, izguba dobrega imena, mučenja.

Več smo molili. Ali se spominjate, kako je bilo v cerkvah na prve petke in prve sobote?

Božja Previdnost nas je pripravljala na še večjo žrtev: na ločitev od domovine, od najdražjih.

Hvaležni smo prevzvišenemu — beguncu, da nam **je dal zgled junaškega prenašanja nerazumevanja, ponižanja,** očetovske skrbi za nas begunce razkropljene po vsem svetu. Spremljal nas je s pisano besedo po naših revijah in kadar je mogel, je prišel med nas. In ko je omagal, je za nas molil in trpel.

Tudi danes še velja poziv prevzvišenega k obnovi. Če kdo, se prevzvišeni veseli življenja v naši begunski skupnosti. Veseli se zgrajenih domov, veseli Slovenske hiše. Želi, da bi se Slovenci še dolgo ohranili, zato je potrebno obnavljanje, ki je znamenje rasti in življenja.

Prevzvišeni poziva k molitvi, k družinski molitvi..., poziva še danes k tudi k pokori V to moramo vpeljati zlasti naše najmlajše. Čim starejši bodo otroci, katerim so starši gojili srčno kulturo, bolj bodo želeli delati za druge. Znali se bodo odpovedati komodnosti, ker bodo imeli pred seboj cilj: delo za druge. V družini se vzgajajo otroci za dobre člane organizacij. Potreben nam je ta duh pokore, ki bo obnovil naše družine in organizacije.

Prevzvišeni! Ljubezen in spoštovanje do vašega nauka nas priganja, da sledimo vašim nasvetom, da nas močni vplivi okolice ne bodo potegnili za seboj. Doma vas danes ponovno blatijo, potvarjajo resnico, mi vam obljubljamo zvestobo. Naj vam bodo spomeniki, ki stojijo med nami: Rožmanov zavod v Adrogué, zavetišče, šolski tečaj škofa Rožmana, znamenje v mogočnih vrhovih Katedrala v Bariločah priče naše zvestobe, nam vsem pa poziv k stalni obnovi nas samih, naših družin in vse slovenske skupnosti."

Prof. Pavle Verbic o škofu Rožmanu

Po teh besedah je kot zadnji govornik tega dne stopil na oder profesor Pavel Verbic, ter spregovoril:

„V napeti tišini do zadnjega kotička napolnjene stolne cerkve v Ljubljani je govoril škof Gregorij Rožman postne pridige iz Janezovega skrivnostnega razodetja. Govoril je o razdivjani zveri in o ljudeh, ki so jo molili ter si pripeli njeno znamenje na svoja čela in na svojo roko. Govoril je o strašnem besnenju zveri in o njenem še strašnejšem koncu. Govoril je o pravični kazni za vse one, ki so zver molili, in o plačilu, ki so ga prejeli oni, ki so padli, ker so se zveri uprli, kajti oživeli bodo in kraljevali s Kristusom.

Vem, da je izbral snov iz skrivnostnega razodetja zato, da bi označil apokaliptično grozo in trpljenje naci-fašistične okupacije in komunistične revolucije."

Bolj ko se veliki ljudje pomikajo v zgodovino, bolj odpada od njih vse dnevno-človeškega in bolj zablesti na njih to, kar je trajnega. Redkokdaj je možno z enim samim pogledom zajeti njih celotne slike. Navadno opazi eden bolj to, drugi bolj drugo lastnost, vse slike skupaj pa sestavljajo mozaik, ki se približuje resnici.

Škof Rožman je bil človek v najglobljem in najplemenitejšem pomenu besede. Ni bil rojen svetnik, pač pa se je vse življenje trudil, da bi to postal. Ne zlat ornat, ne najglobljе človeško ponižanje nista mogli zasenčiti njegove človeške veličine. Osnovni ton pa, na katerega je bila uglašena njegova osebnost in vse njegovo delovanje, je bilo — po mojem mnenju — njegova neizmerna dobrota in neomahljiva odločnost pri oznanjanju resnice.

Danes v brezdušni tehnološki civilizaciji — se govori mnogo o potrebi humanistične zavesti človeštva, o potrebi človekoljublja. Škof Rožman se je v svoji dobroti celo življenje dobesedno razdajal."

(Nadaljevanje na str. 6)

Msgr. Janez Hladnik, tedaj izseljenski duhovnik za Slovence v Argentini, je pred vojno leta 1938 povabil škofa dr. Rožmana na birmovanje v Argentino. Nato je dobil odgovor, ki smo ga našli v Hladnikovi zapuščini.

Ljubljana, 29. I. 1938.

Dragi gospod Hladnik!

Vaše pismo me je presenetilo! Da bi v tem času prišel v Argentino? Ja enkrat je izključeno! Birmo boste letos že brez mene morali opraviti. Načelno ne izključujem možnosti, da kdaj privšem obiskat Vas in Vaše vernike. Kdaj bo to mogoče, ko ve pa le samo vsevedni Bog. Upam, da to ni proti Previdnosti Božji! Če bi moj prihod kaj pomagal Slovencem v Južnem ozimu, bi se ne strašil ne trouda ne stroškov, samo zato, da vidim južno Ameriko, ne bi hotel napraviti tega pota. Kar se pa birmovanja tiče, bi moral prej pristati na to avdotni ordinarij. Vseverni Ameriki nekateri škofje ne dovoljuje birmovanja tujim škofom.

Bog Vam daj v novem letu vso svojo pomoč in obilno blagoslova.

Pozdrav in blagoslov Vam in vsem Slovencem pri Vas!

+ Gregorij Rožman

OB 20. JUBILEJU NARODNEGA SVETA

Narodni svet koroških Slovencev je praznoval v nedeljo, dne 9. novembra 1969, 20-letnico obstoja. Koroško časopisje je posvetilo temu dogodku precejšnjo pozornost. Proslava v veliki dvorani Doma glasbe v Celovcu je lepo uspela: dvorana je bila polno zasedena, govori so bili dogodku primerno temeljito pripravljeni, kulturni del je harmonično dopolnjeval izvajanja govornikov, predvsem pa se že dolgo ni govorilo na kaki prireditvi koroških Slovencev toliko in tako odločno o krščanskih načelih kot tokrat, poudarjeno je bilo, kako važno je za človeka, da ima jasno svetovnonazorno prepričanje ter da more zdravo narodno delo rasti le iz globoke krščanske tradicije.

Upravičeno so mogli biti zaradi tega katoliško usmerjeni koroški Slovenci s potekom proslave v vsakem oziru zadovoljni, predvsem zato, ker je demonstriral Narodni svet s svojimi sedanjimi in bivšimi sodelavci tako proti nemški javnosti kot tudi proti slovenski levici svojo idejno moč in enotnost.

Ako sledijo po tem prvem delu naših razmišljanj kritične pripombe, potem le zaradi tega, da bi jih voditelji katoliškega tabora koroških Slovencev pri svojem nadaljnjem delu soupoštevali. Predsednik Narodnega sveta dr. Reginald Vospernik je ugotovil v celovški „Kleine Zeitung", da je koroškim Slovencem potrebna v sedanji politični situaciji podrobna analiza trenutnega narodnostnega položaja. Naj začnemo zaradi tega z analizo kar v zvezi s proslavo Narodnega sveta. Nanjo je bil povabljen ter se je oprostil deželni glavar, zastopal ga je pri proslavi predsednik koroških deželnih uradov (torej uradnik ne politik), poslevodeči predsednik Avstrijske ljudske stranke je bil zadržan zaradi bolezni, nadomeščala sta stranko podpredsednik dr. Mayrhofer iz Velikovca ter zvezni svétnik dr. Goes. Zvezni kancler dr. Josef Klaus ni poslal kot svojega zastopnika na prireditev ministra dr. Weissa, velikega prijatelja koroških Slovencev, temveč je čestital Narodnemu svetu ob 20-letnici obstoja z brzojavko, jugoslovanski generalni konzul v Celovcu se je oprostil pismeno, na prireditvi predstavnika Jugoslavije ni zastopal ne konzul kot tudi ne vicekonzul, predsednik slovenske levice dr. Franci Zwitter pa je sporočil, da se prireditve iz „načelnih in zgodovinskih vzrokov" ne more udeležiti, poleg tega pa je v svojem odgovoru podtikaval neresnične trditve, da so Narodni svet ustanovili emigrantje. škof krške škofije spet se je oprostil z argumentom, da se kake politične prireditve še nikoli ni udeležil. Tudi slovenski kanonik, ki je bil na proslavi, na tej ni zastopal škofa, kot je bilo to doslej na slovenskih prireditvah običajno.

Za poznavalca koroških razmer so bili nujni sledeči zaključki: odkar je prišlo 13. oktobra preteklega leta — kot je zapisal mariborski „Večer" — nepričakovano do spremembe v vodstvu Narodnega sveta, je začel Narodni svet zavestno poudarjati „odprtost" na vse strani, dialog z vsakim in na katerem koli mestu. Živ dokaz temu so tudi gostovanja „svobod", torej raznih kulturnih društev in skupin s tem nazivom iz Slovenije na koroških odrih. Ideoloških ali politično jasnih stališč Narodni svet ni zavzemal, Koroška se nahaja že v volilni dobi, vendar v Narodnem svetu glede zadržanja pri volitvah do odločitve še ni prišlo. A tudi v lastnih slovenskih vrstah se vodstvo ni opogumilo do jasnih stališč, npr. v zvezi z idejnim položajem, v katerem se nahajajo koroški Slovenci s svojo študirajočo mladino. Zadržanje: le se nikjer ne obregniti, se na nobeno stran ne zameriti in tudi ne vezati, seveda nobenega ne obvezuje, nujno pa sili k previdnosti vsakogar, ki ima z Narodnim svetom opravka, dokler ne ve, pri čem da je. Le tako si je mogoče obrazložiti zadržanje tako političnih kot cerkvenih predstavnikov v zvezi s povabilom na proslavo Narodnega sveta.

Da se proslave nista udeležila tako predstavnik Jugoslavije v Celovcu kot tudi ne predsednik slovenske levice, pa kaže na ideološko zaostritev. Jugoslavija se pripravlja na „politično žetev", idejno situacijo v vrstah slovenskih študentov v krogu okoli revije „Mladje" želi čimbolj izrabiti v svoje politične namene. V kakšni ideološki in narodnopolitični situaciji se nahaja ob tem Narodni svet, je razvidno iz tega, da je ponovno izvoljeni predsednik Kluba slovenskih študentov na Dunaju, ki je predsedoval klubu tudi za časa dunajskih demonstracij proti patru Tomažiču in Mohorjevi, v glavnih počitnicah že dvakrat urejeval skozi več tednov levičarski slovenski „Vestnik" na Koroškem. Hkrati je tudi odgovorni urednik „Mladja".

Ob dejstvu, da sega vpliv levice preko Kluba slovenskih študentov tudi na druge študente, da je pisanje „Mladjevcev" čisto na idejni liniji levice in Ljubljane ter da novo vodstvo Narodnega sveta ne vidi nevarnosti, ki mu političnopretijo, skuša Ljubljana na novo formirati svoje vrste na Koroškem, zmajati temelje Narodnemu svetu ter ga politično čim bolj izolirati. Zato po dvajsetih letih trditev, da so Narodni svet ustanovili emigrantje!

Vse izgleda, da so članki v goriškem „Katoliškem glasu" (Koroška na poti v razkroj?), v tržaški „Mladiki", v „Svobodni Sloveniji", v „Ameriški domovini" ob načelnem zadržanju celovške Mohorjeve družbe ter stališču, ki so ga zavzeli katoliško usmerjeni kulturni in politični delavci iz Goriškega in Tržaškega na nedavnem srečanju pred zastopniki koroških Slovencev na Občinah privedli vodstvo Narodnega sveta do spoznanja, da more Narodni svet uspeti tudi v bodoče le s politiko in delom, ki bo gradilo na večstoletni katoliški tradiciji. Tozadevna izpoved voditeljev katoliško usmerjenih koroških Slovencev je bila ob praznovanju jubileja 20-letnice obstoja Narodnega sveta jasna in odločna.

Da bi bil Narodni svet na tej svoji poti dosleden in neustrašen ter uspešen, je naša iskrena želja. To tudi zato, ker pot v tretje desetletje za Narodni svet ne bo lažja kot prva leta po njegovi ustanovitvi. Slej ko prej je za koroške Slovence največja nevarnost socialistični materializem ali še bolj konkretno povedano: komunizem.

Proslava škofa Rožmana

(Nadaljevanje s str. 5)

G. prof. Verbic je še dalje omenjal škofovo dobroto:

„Spominjam se na zadnjih duhovnih vajah, ki jih je imel med nami v Villa San Ignacio, s kako silovitostjo je govoril o dobroti, kot da bi hotel to svoje zrelo življenjsko spoznanje prenaditi v srca svojih poslušalcev. Na vse stene — je zaklical — bi bilo treba zapisati bodite dobri, delajte dobro, dobrota in šibkost, dobrota je najsilnejša moč človeka, v dobroti se javlja vsa človekova veličina.

On, ki v svoji dobroti ni nikogar zavrgel, je pa postal silen in odločen ko je učil in oznanjal resnico in jo branil pred zmoto. Dobrota in odločnost sta bila v njem v plemenitem ravnotežju.

V tej usodno zapleteni dobi je moral še glasneje oznanjati resnico in tak glasno, da bi še kamenje oživelo, odločno ter brezkompromisno odklonil brezbožni in zločinski komunizem. Bil je pastir, ki ni mislil na sebe, ki se je vsega daroval Bogu, ki se ni prestrašil in umaknil, ko so mu poslali resno grožnjo, da ga bodo živega zažgali na Kongresnem trgu. Delal, trpel in skrbel je za njemu izročene duše."

Ob koncu je govornik povzel:

„Dela velikih mož so sestavni del duhovne zakladnice naroda. Ko se bodo objektivni zgodovinarji ustavljali ob škofu Rožmanu, bodo morali ugotoviti, da je bil velik Slovenec in zvest dušni pastir, ki se je odlikoval po svoji neizmerni dobroti in pogumnem pričevanju resnice."

Hvala Ti, Gospod

Pod vodstvom pevovodje g. Tineta Celana je končno nastopil še pevski zbor Gallus, ki je ob tej priliki zapel Premrlovo Pozdravljena, Mati, dobrega sveta, ki je bila pokojnemu škofu vedno nad vse draga. Nato pa dodal še dve koroški: Tam, kjer teče bistra Zila, in Pojdem u Rute.

Zadnjikrat je stopil na oder dr. Jože Krivec ter spregovoril: „Zahvaljujemo se Ti, Gospod, za vse vélike može, ki si jih postavljal slovenskemu narodu na krmilo v viharnih časih! Zahvaljujemo se Ti za vse, ki so usmerjali njegovo rast,, branili njegove vrednote in čast, ter terjali njegove pravice in svobodo! Zahvaljujemo, Gospod, za škofa dr. Gregorija Rožmana! Aleluja! Aleluja!" Nato je Gallus zapel Händlovo „Alelujo".

Ko so izzveneli zvoki hvalnice, so se prisotni Slovenci počasi začeli razhajati. S seboj pa je vsak v srcu nosil lik pokojnega škofa, ki naj bi nam bil vzor našega narodnega in verskega življenja, vzor Slovenca, kristjana in človeka.

Uspeh Apolla 12

APOLLO 13 SE PRIPRAVLJA

Apollo 12 se je v ponedeljek zvečer (po argentinskem času) srečno vrnil z Lune na Zemljo. Astronavti Conrad, Bean in Gordon so se v najboljšem razpoloženju izkrcali iz vesoljske kabine na Pacifiku in se vkrcali na letalonosilko Hornet, ki jih je čakala na določenem mestu.

Uspeh poleta Apollo 12 je vsestranski. Conrad in Dean sta na Luni opravila vrsto znanstvenih opazovanj, postavila več znanstvenih instrumentov in prvo atomsko električno centralo na Luni ter posnela na stotine fotografskih posnetkov luninega površja. Na Zemljo sta prinesla nad 50 kg luninega kamenja in več delov ameriškega robota Surveyor, ki so ga Amerikanci poslali na Luno že spomladi leta 1967.

Vozilo Intrepid, s katerim sta se Conrad in Bean spustila na Luno, so z brezžičnim poveljem z Zemlje treščili nazaj na Luno. Intrepid se je na Luninem površju razbil s hitrostjo 10.000 km na uro Povzročil je močan potres na Luni ter je potresomer, ki sta ga Conrad in Bean pustili na Luni, zaznamoval potresne valove nad pol ure. Znanstveniki ugotavljajo, da je pojav zanje nekaj novega in da bodo vsled tega številne teorije o sestavi Lune morale biti revidirane ali završene.

Conrad in Bean sta izjavila, da je hoja po Luni praktično neutrudljiva, da padec že astronavta ne kaže, da bi bil nevaren — Conrad se je namreč prevrnil, pa se je mogel brez težave pobrati — in da je hoja po kraterskih pobočjih navzdol in navzgor enostavna.

Astronavti bodo tokrat še ostali v karanteni, vendar strokovnjaki menijo, da že astronavtom Apolo 13, ki se že pripravljajo na odlet na Luno, napovedan za 12. marca 1970, ne bo treba prestajati neprijetnosti tritedenske karentene.

Pinkville

PENTAGON NAJSTROŽJE PREISKUJE

Ameriška vojska in z njo ves ameriški narod se nahajata v silno neprijatnem položaju vsled kriminalnega poboja vietnamskega civilnega prebivalstva, ki ga je izvršila lanskega marca neka skupina ameriških vojakov v južnem Vietnamu.

V južnem Vietnamu so severoameriški oddelki imeli lansko leto nalogo očistiti neko področje komunističnih gverilcev in severnovietnamskih vojaških skupin ter so čistili to področje „z ognjem in mečem". Civilno prebivalstvo posameznih vasi, v katerih so se skrivali gverilci, je bilo vnaprej opozorjeno na vojaško akcijo ter se je za čiščenja umaknilo na varno, da je ameriška vojska mogla nemoteno preganjati komuniste. Čistilna akcija bi bila potekla brez posebnih posledic za južnovietnamsko civilno prebivalstvo na tistem področju, če se ne bi našla skupina ameriških vojakov, ki je čistilno akcijo razumela na svoj način ter je ob prihodu v neko vas, ki so jo Amerikanci poimenovali Pinkville nagnala vse prebivalstvo iz hiš, in nič hudega sluteče može, žene, otroke in starce pokosila s strojničnim ognjem.

V vietnamskem vojnem metežu bi žalosten in najstrožje obsodbe vreden dogodek šel v zgodovino neopažen, če ne bi nekaterim ameriškim očividcem vest ne dala miru, da so grozodejstvo pred nekaj tedni javno objavili. V ameriški vojski se je takoj začela preiskava ter je Pentagon pred nekaj dnevi objavil, da bodo krivci poboja civilnega prebivalstva najstrožje kaznovani po ameriških zakonih vojaškega sodstva.

V najstrožji preiskavi je okoli 25 ameriških vojakov, med njimi poveljnik skupine, ki je obtožena poboja, polkovnik William Caley. Njegov vojaški oddelek je obtožen, da je lanskega marca v južnem Vietnamu v neki vasi brezobzirno pobil okoli 100 južnovietnamskih civilnih prebivalcev.

Zločin je vse obsodbe vreden in bo ameriško vojaško sodišče po nepristranski preiskavi dogodka pravično kaznovala storitelja. Svetovni tisk, ki je ponekod močno pod vplivom komunistov, je seveda dvignil silovito gonjo proti ZDA, razne levičarske organizacije pa so priredile po evropskih in drugih mestih demonstracije pred ameriškimi diplomatskimi predstavništvi.

Ni pa še se našel časopis, ki bi zapisal, da so množični poboji pri komunistih skoroda pravilo, da pa pri njih nihče ne izvaja preiskav, in nihče od zločincev ni klican pred sodišče za take zločine.

Kiesinger še vedno predsednik nemških krščanskih demokratov

Zahodnonemške krščansko - demokratska stranka je imela pretekli teden svoje volitve, na katerih je bil ponovno izvoljen za predsednika dosedanji vodja stranke bivši zahodnonemški kanciler Kurt Georg Kiesinger. Zanj je glasovalo 386 delegatov, proti njemu 51, glasovanja pa se je vzdržalo 35 delegatov.

Opazovalci ugotovljajo, da se v stranki pojavlja vedno večja opozicija proti Kiesingerju, ker je večina delegatov mnenja, da bi bilo treba stranko poživiti z novimi močmi, zlasti vsled njenega poraza na nedavnih državnih volitvah, na katerih je prešla prvič po drugi svetovni vojni v opozicijo proti združenim socialistom in liberalcem.

V devetčlanski izvršni svet stranke so delegati izvolili štiri nove podpredsednike izmed mlajših članov stranke. V odbor so tako prišli 41 letni bivši minister za znanost Gerhard Steitenberg, 50 letni bivši minister za delo Hans Katzer, 39 letni predsednik države Rhineland-Palatinate Helmut Kohl in Helga Wex, poslanik za Westfalijo. Od starejših je v odboru ostal bivši obrambni minister Gerhard Schroeder.

Strankini funkcionarji smatrajo te volitve za važen korak k splošni reorganizaciji stranke in njene politike pred splošnimi državnimi volitvami leta 1973. Na strankinem zborovanju so mnogi delegati ponavljali zahtevo, naj se stranka čim hitreje preuredi novim razmeram prikladno in se pripravi na izbiro novega strankinega kandidata za za kanclerski položaj. Stranka bo morala svojega kandidata za to mesto določiti leta 1971 ter menijo, da bo za to izbran zgoraj omenjeni Stoltenberg, za katerega je glasovalo za podpredsednika stranke 451 delegatov.

Kiesinger je v zaključnem govoru na strankinem zborovanju znova napadel socialiste in njihovega vodje Brandta, opozarjajoč, da njegova vlada ne sme prikazovati ljudem svoje navezave na Vzhod kot uspehe svoje politike, ko ti stiki v resnici predstavljajo poraze.

„Vemo, da komunistični blok trenutno noče ničesar drugega, kakor zagotovitev status quo, za utrditev svojih nadaljnjih političnih akcij, zlasti na evropskem področju", je zaključil Kiesinger svoja izvajanja.

IZ TEDNA V TEDEN

Jožef Kennedy, oče ubitega ameriškega predsednika Johna Kennedyja, je pretekli teden umrl v ZDA v starosti 81 let.

Nixon in Sato, japonski predsednik, sta se dogovorila, da bodo ZDA vrnila Okinawo Japonski leta 1972. Okinawa je eno največjih ameriških letalskih oporišč pred kitajsko obalo, ki so ga Amerikanci v krvavih bojih junija 1945 iztrgali Japonski.

Cabot Lodge, vodja ameriške delegacije na mirovnih pogajanjih s severnovietnamskimi komunisti v Parizu, je podal ostavko na svoj položaj, ker „komunisti ne jemljejo resno teh pogajanj."

Nelson Rockefeller je v obrambo svojega poročila o razmerah v latinski Ameriki pred ameriškim kongresom izjavil, da ameriška vlada „mora pošiljati finančno pomoč in orožje protikomunističnim režimom, tudi če to pomeni vzdrževati diktature. Demokracije ne moremo vsiljevati", je zaključil Rockefeller.

Nad 20 milijonov italijanskih delavcev je stopilo v stavko iz protesta proti pomanjkanju stanovanj in draginji. V nekaterih mestih, predvsem v Milanu, je prišlo do silovitih izgredov in spopadov s policijo.

Vatikan je objavil, da bo odvzel akreditacijo časnikarjem, ki kažejo „nekorektno razpoloženje" do katoliške Cerkve.

Iz življenja in dogajanja v Argentini

CGT: PONOVNO V ROKAH DELAVSTVA

Pretekli četrtek zvečer se je končno izpeljal podpis listine, s katero so predstavniki delavskih sindikatov ponovno, po več letih, prevzeli vodstvo centralne organizacije argentinskega delavskega gibanja. S tem je bila zaključena doba, ki se je odlikovala zlasti v množičnih odcepkih, v katere so se ločili sindikati. Prav zato je bila pot edinosti, ki je trajala v svoji zadnji fazi več mesecev, tako težka. Naši bralci vsaj delno poznajo položaj iz teh komentarjev.

Ob zadnji spremembi vlade po majskih dogodkih je vlada kmalu določila delegata v CGT in sicer je to mesto prišlo v roke g. Valentinu Suarezu, ki je znan zaradi svojega posrečenega vodstva Argentinske nogometne zveze, pa nič manj kot človek s „peronistično preteklostjo". Ta se je dolgo trudil, da bi razne tendence, zlasti „participacioniste" in „opozicionalce" združil v edino delavsko gibanje. Po uboju metalurgičnega vodje, Avgusta Vandorja, je zrasla nova, močna struja, „komisija 20". Ta ter participacionisti so nato služili kot temelj, na katerem je deloval vladni delegat. Tako se mu je res po trudapolnih mesecih posrečilo, da so se delavci zedinili glede načina in funkcij komisije, ki nosi ime „komisija 25" (toliko naj bi namreč bilo v njej sindikalnih predstavnikov) in so njene funkcije „normalizirati in reorganizirati delavsko centralo".

A tu, kjer se na prvi pogled delo konča, se pravzaprav šele prične. Ob strani je namreč še precej sindikatov, ki še niso pristali na edinost. Tako sta najmočnejša argentinska sindikata: Luz y Fuerza ter metalurgiki odklonila sestavljati imenovano komisijo. Enako, oziroma še bolj odločno pa so odklonili kakršen koli kompromis nekateri sindikati iz notranjosti države. Ti skušajo s svoje strani organizirati vsenarodno gibanje, potom katerega bodo iz opozicije skušali doseči zastavljene cilje. Vendar tudi oni zaenkrat odklanjajo stavke in podobne protestne akcije, v pričakovanju, da vidijo, kam se stvar obrne. Pred marcem prihodnjega leta, tako upajo opazovalci, ne bo na tem področju bistvenih sprememb.

Po drugi strani pa je eden največjih sindikatov Luz y Fuerza obiskal guvernerja buenosaireške province in mu ponudil na razpolago svoje hotele v turističnih krajih za druge ljudi z manjšimi dohodki.

SAN JUAN

Dalj časa se že pozornost javnosti obrača proti San Juanu. Ta zahodna provinca preživlja namreč kaj težke čase. Vendar je najbolj vidna zadeva v zadnjih časih bila stavka učiteljev. Ti so pretekli teden, po sestanku z notranjim ministrom gen. Imazom (predsednik Onganía je bil odsoten v Paragvaju), dobili zagotovilo, da se jim bodo ugodile zahteve, med temi tudi povišanje plače. Po tem so sklenili, da bodo prenehali stavkati.

A učitelji niso edini problem. Hujši je suša, ki letos že tretjič zapovrstjo biča provincijsko gospodarstvo. Finance so precej prazne, nujna pa so javna dela, ceste, zlasti pa jezi in umetno namakanje, kajti provinca je sama po sebi precej puščavska.

Da se seznani s temi problemi in pa da jim skuša najti čim boljšo in čim hitrejšo rešitev, je v sredo 26. odpotoval tja na zahod sam predsednik Onganía. Ob zaključku lista še nismo imeli podrobnejših poročil. A eno je jasno. Cuyanski predel zahteva zaradi svoje težke situacije konkretne rešitve. Trenutno ima besedo centralna vlada.

ZBORNIK SVOBODNE SLOVENIJE za leto 1969

v mnogih člankih opisuje slovenske probleme in dogajanja v svetu.

Med drugim objavlja tudi zgodovino **in celoten program Narodnega sveta koroških Slovencev**, ki sedaj praznuje svojo dvajsetletnico obstoja.

Tudi se v njem nadaljuje obsežna razprava o **borbi slovenske manjšine na Koroškem.**

Novice iz Slovenije

Ljubljana. — Na IV. jugoslovanskem tekmovanju mladih glasbenikov je mezzosopranistka Eva Novšak-Houška prejela prvo nagrado, Marina Horak drugo nagrado za klavir, prav tako drugo nagrado violinist Janez Bokavšek in tretjo čelist Miloš Mlejnik.

Višnja gora. — V gradu Podsmreka so 28. oktobra odprli prvi del velikega, verjetno največjega muzejskega kompleksa v Sloveniji. V stari graščini — opisal jo je že Valvazor — je Slovenski etnografski muzej iz Ljubljane obnovil del graščine in uredil narodopisne muzejske zbirke. Etnografski muzej izdeluje načrte za celotno ureditev muzeja. Ta muzej bo predstavljal vso Slovenijo v malem; postavili bodo vse tipe hiš, gospodarskih poslopij in drugih objektov iz vseh delov Slovenije. Upajo, da bo muzej postal tudi zelo obiskana turistična točka, ker leži tik ob avtocesti Ljubljana — Zagreb.

Idrija. — Čipkarska šola v Idriji, ki je lani praznovala stoletnico ustanovitve, ima v svojih oddelkih vpisanih 310 učencev.

Mihovo pod Gorjanci. — Arheologi Narodnega muzeja odkrivajo staro keltsko naselbino. Pri tem so naleteli na keltski plavž, ki zanima tudi metalurge.

Hajdina pri Ptuju. — Zavod za spomeniško varstvo je končal s prvo etapo restavriranja prezbiterija gotske cerkve na Hajdini. V prvi etapi so odkrivali barvne ploskve in se ukvarjali s stavbnimi členi, pomembnimi za stavbno zgodovino.

Šentjur. — Na Kalobju je po zadnjih potresnih sunkih pričela brizgati vrela voda iz zemlje na treh mestih. Po nekaj dneh se je brizganje ustavilo in sedaj uhaja iz zemlje le para.

Ljubljana. — V Sloveniji število uživalcev pravic do denarnega nadomestila za čas brezposelnosti upada iz leta v leto — po izjavi Skupščine republiške skupnosti za zaposlovanje —. Skupščina ni povedala števila uživalcev v številu, ampak le v procentih: 1966 jih je bilo 13,6%, letos pa samo 6,5%. Denarno nadomestilo znaša 11 Din na dan, kar je po izjavi skupščine „sramotno nizko" in zahteva, da se za leto 1970 temeljiteje spremeni sistem gmotne preskrbe za čas brezposelnosti.

Ljubljana — Svet zavoda študentski domovi je sklenil zvišati cene stanovanj in hrane v študentskih domovih v Ljubljani. Do sedaj so študentje plačevali 190 din za stanovanje, 2,40 za kosilo in 1,75 za večerjo. Do 1. oktobra 1970 pa bodo cene za stanovanje 250 din, za kosilo 3.— in za večerjo 2.—, takrat pa se bodo cene spet zvišale ter naj bi dosegle približno višino ekonomskim cenam. Ekonomska cena stanovanj je sedaj 405 din in razliko krije republiška izobraževalna skupnost. Ta je obljubila, da bo poravnala tudi izgubo iz prejšnjega šolskega leta, ki znaša skoro 1 milijon din. Izguba je nastala zaradi podražitve živil in električne energije.

Umrli so: Ljubljana: Helena Vovko roj. Urbanc, Jakob Prek, žel. v pok. (87), Vida Krajšek, računovodkinja v pok., Helena Bardorfer roj. Kavčič, Julija Lampe roj. Sagadin, Frano Košak, Ivana Kos roj. Jerič (86), Ciril Osana, v. kontrolor v pok., Miloš Slovnik, gozd. inženir, urednik revije „Les" (ponesrečil se je v Nemčiji), Jože Pečar, žel. v pok. (91), Leopoldina Mihelič, Anton Jarc, krojaški mijster v pok., Viktor Lebar, zid. mojster, Angela Makovec roj. Tekavec.

Franc Pleničar, ustanovitelj Turističnega društva Litija; Alojz Črepinšek, zid. mojster v pok., Celje; Ivan Podpečan, žel. v pok., Žalec; Albina Šubic (80), Šempeter pri Gorici; Kristina Beranič roj. Belcer, Rogaška Slatina; Janez Finec, Celje; Konrad Vidic, pek. mojster, Jesenice; Marija Krasnik roj. Frandolič (88), Trbovlje; Ivan Barlič (88), Vače; Anton Eržen, zidar, Malo Črnelo; Ernest Klančnik, župnik na Muti (ponesrečil z avtom); Tončka Veber, bivša trgovka (89), Zalilog; Anka Majželj, roj. Brežnik (74), Šentjernej; Josip Gregorič, sod. uradnik v pok., Celje; Ciril Oblak, župnik v Lescah; Ivan Boh, upok., Ig; Karel Barbarič, pedagog, Murska Sobota; Anton Kranjc, upok., Sevnica; Ivanka Baloh roj. Tomanič, Kranj; Ivan Franetič (91), Dolenja vas.

† **Franc Remic.** Iz domovine je prišlo žalostno sporočilo, da je v Obrijah, Šmartno ob Savi umrl dne 15. novembra 1969 posestnik g. **Franc Remic,** znana in spoštovana osebnost v ljubljanski okolici. Bil je globoko veren mož, odločen Slovenec in vse življenje zvest pristaš SLS. Zaradi svojega protikomunističnega stališča so ga sedanji oblastniki obsodili na 20 letno ječo, od katerih jih je šest odsedel v kočevskih in ljubljanskih zaporih. Za njim žaluje v domovini poleg žene ge. Irene Zajc še pet sinov in 4 hčerke. V Argentini pa živi sin Franc z družino, ki ima lepo podjetje za železne konštrukcije in ki je sedaj podpredsednik Slovenskega doma v San Martinu. G. Francu Remicu in vsem ostalim sorodnikom izrekamo svoje globoko sožalje!

KOMEMORACIJA ZA DR. M. KREKOM

bo v nedeljo, 7. decembra, dopoldne v Slovenski hiši

ob 9.30 sv. maša zadušnica

ob 10.30 spominska počastitev z besedo in pesmijo

ob 11.30 položitev venca pred spomenik žrtvam okupacije in revolucije

Vabljene vse demokratične Slovenke in Slovenci

NOVA IZDAJA:

„Evangelij in apostolska dela"

Družba sv. Mohorja v Celovcu je leta 1968 izdala in založila „Evangelije in Apostolska dela". V glavnem je ponatis prevoda, ki so ga po naročilu nadškofa Jegliča pripravili dr. Fr. Jeré, dr. Gregorij Pečjak in dr. Andrej Snoj. Po novi izdaji sv. pisma nove zaveze, ki je izšla v Ljubljani leta 1961 (pripravili dr. Stanko Cajnkar, dr. Andrej Snoj in Jože Dolenc), so lansko celovško Mohorjevo izdajo priredili dr. Ivan Rupnik, Zdravko Reven in Jože Hočevar.

Knjiga obsega 370 strani s 64 slikami in dvema zemljevidoma. Oblika knjige je v velikosti 20,5 x 29 cm. Tisk je primerno velik, jasen, na debelejšem svetlo belem papirju. Slike, neznanih avtorjev, so na papirju rumenkaste barve, risane s peresom v črni barvi. Tehnika in vtis sta skoraj nekoliko podobna slavnemu Doré-jevemu ilustriranju velike italijanske izdaje Dantejeve Božanske komedije.

Krivični bi bili tej Mohorjevi izdaji „Evangelijev in Apostolskh del", če bi jo površno primerjali z večbarvnim „Kratkim svetim pismom s slikami" (Ljubljana, prav tako 1968). Verjetno je to nastalo nehote in brez predhodnega dogovora med Ljubljano in Mohorjevo. Sicer bi Mohorjeva družba vsaj istočasno in zelo podobno izdajo sploh opustila ali odložila za pozneje. Vsaka od obeh tako podobnih izdaj ima svoje prednosti (razlogi so, da lahko kupimo obe izdaji!). „Kratko sv. pismo s slikami" je celoten pregled stare in nove zaveze v smiselnem zaporedju važnejših dogodkov v zgodovini odrešenja. Poleg tega je tehnična in občna prednost: velike in številne slike v vseh barvah (vzete po dogovoru iz mednarodne severnoameriško-švicarske izdaje). Po drugi strani pa so celovški „Evangeliji in Apostolska dela" zato važni, ker so dobesedni navedek celotnega svetopisemskega besedila. Za globlje in študijsko branje življenja prve Cerkve in Kristusovega, so velikega pomena pojasnjevalne pripombe, ki obsegajo povprečno skoraj polovico vsake strani.

Verjetno bi bilo bolj pravično, če bi rekli, da obeh izdaj sploh ne smemo primerjati, ali le v toliko, v kolikor sta izšli skoraj istočasno in v podobni obliki. Gotovo sta imeli založbi v Celovcu in v Ljubljani poseben svojski namen. Celovška izdaja je bolj dokumentarna, ljubljanska pa bolj nazorna, z mestoma prirejenim in skrajšanim besedilom.

Ob tolikih izdajah svetega pisma v zadnjih letih je zanimivo to, da smo Slovenci nehote pokazali veliko zanimanje in ljubezen do te knjige, ki je podlaga vere in dokument razodetja. Kakor smo prej tožili, da nimamo jezikovno modernizirane celotne izdaje sv. pisma in da smo ga zato morda premalo brali in poznali, tako smo danes veseli zaradi dveh nasprotnih pojavov prejšnjim nedostatkom. Prvi pojav je ta, da smo od leta 1958 dobili nov celoten prevod stare in nove zaveze iz izvirnikov (Maribor, v štirih zvezkih, sodelovalo več strokovnjakov, vodil dr. M. Slavič). Drugi razveseljiv pojav pa je v tem, da so bile naslednje tri različne izdaje sv. pisma posebno doma tako hitro razprodane. Te izdaje so: omenjeno celotno sv. pismo, potem „Malo sv. pismo" (Ljubljana, 1967, izbor iz stare in nove zaveze uredil dr. Jakob Aleksič) ter lansko „Kratko sveto pismo s slikami".

Podobni uspeh želimo „Evangelijem in Apostolskim delom", ki nam jih je lansko leto izdala celovška Mohorjeva družba.

Za praznike bomo v propagandi opazili, da je vse „najbolj primerno" za božično darilo. Izluščimo to propagandno opozorilo iz morja drugih darov in ga obrnimo na to novo izdajo sv. pisma. „Evangeliji in Apostolska dela" so res najbolj primerno darilo za praznike, saj je v tej knjigi najbolj izvirno opisan prvi božični praznik. (Knjiga je v prodaji v Dušnopastirski pisarni in stane 2.800 pesov).

Če slišimo, da bi morala imeti vsaka hiša v svoji knjižnici sveto pismo, je zato, ker je ta knjga nenadomestljiva. Je pismo, ki nam ga je Oče napisal s človeško roko o Sinu po navdihnjenju Svetega Duha. Sveto pismo je verska izkaznica vsake resnične krščanske družine. V tej izkaznici je Kristusova podoba. To sliko moramo pogosto gledati, jo študirati, da nam bo skozi oči proniknila v srce in v nas poživila ter upodobila Njega, po čigar podobi in sličnosti smo bili ustvarjeni. Zato smo hvaležni Mohorjevi družbi v Celovcu, da nam v tej novi obliki posreduje razodeto božjo besedo.

Vsak teden ena

POČITEK

Jože Dular

Kot da bi v zraku tepli se beračі,
z neba v debelih kosmih sneg leti.
Na mizi skleda suhih hrušk stoji
in v peči hrastovi gore panjači.
Kolovrat, petje, zvončki na saneh,
Miklavž in parkelj. In okrog božiča,
ko spet po hišah koljejo prašiča,
je v srcih toplo in na licih smeh.

Življenje tamkaj — nama čas izteka.
Ni naju strah — saj vsakega človeka
nekoč ponesejo na božji vrt.
O Boga, s Teboj račune sva zravnala.
O daj, da v Tebi bodeva zaspala,
do pride k nama Tvoja dekla — Smrt.

Bara Remec v Tilcari

Brezjanska Marija med Indijanci

Argentinsko državno tajništvo za kulturo je v Regionalnem umetnostnem muzeju Jos. A. Terry v Tilcari, arheološki prestolnici severne argentinske province Jujuy, priredilo razstavo slikarskih del naše akademske slikarice Bare Remec.

Razstavo so predstavniki tajništva za kulturo odprli minulo nedeljo, 23. t. m. zvečer ter so številni gostje s koktajlom pozdravili slovensko umetnico. Razstava bo odprta ves teden do vključno ponedeljka, 1. decembra t. l.

Na otvoritvi razstave so bili gostje opozorjeni na Barino sodelovanje pri zgraditvi kapele v neki oddaljeni indijanski vasi severno od Tilcare in na veliko oljnato sliko brezjanske Matere božje, ki jo je izdelala umetnica in podarila za oltar v kapeli med Indijanci. Bara Remec je izdelala iz dragocene kovine tudi kroni Mariji in Jezuščku in ju posula z dragocenimi kamni. Indijanci so naši slikarici za lepo in dragoceno darilo nad vse hvaležni. Brezjanska Marija pa je našla spet prostor nad oltarjem v božji hiši daleč na argentinskem severu med preprostim indijanskim ljudstvom, da se nanj ozira z blagohotnimi očmi kot nova priča slovenske prisotnosti v velikem svetu.

Slovenci v Argentini

Osebne novice

Družino Štefana Kavčiča in ge. Rozke Grošelj je razveselila hčerka, ki je pri krstu dobila ime Terezija. Krstil jo je v Slovenski kapeli g. dr. Alojzij Starc; botrovala pa sta ga. Angelca in g. Jože Žakelj.

SLOVENSKA VAS

Otroci se še živo spominjajo lanskega obiska predsednika NO dr. Mihe Kreka, saj ga je lepo število pričakalo v narodnih nošah ob sprejemu na Ezeizi. Nepozaben jim je ostal tudi prisrčen večer, ko je prišel v našo vas. Takrat so otroci sodelovali pri pozdravni akademiji. Zato ni čudno, če jih je pretresla novica o njegovi smrti. Z učiteljicami so se spomnili pokojnega predsednika in molili zanj.

ŽENA IN NJEN SVET

Anica Kralj

Brat prosi pomoči

Izseljenci drugih narodnosti gledajo na slovensko skupnost z občudovanjem. Čudijo se, da po dvajsetih letih še skupaj držimo, da gradimo domove, da imamo prireditve, zbore, posebno pa občudujejo organizirano šolo s takim visokim številom otrok.

Človeku taka hvala kar dobro dé, prepričan vsaj prvi hip, da je zares pri nas vse v najlepšem redu.

A sedeti na lavorikah, na samozadovoljstvu je za skupnost lahko smrt, posebno če se ta nahaja v tujem svetu.

Nasprotno, čuječi moramo biti nad vsakim novim skupnim problemom. In teh je veliko. Včasih so večji in nujni, včasih manjši.

Posebno velik problem, ki v zadnjem času stopa v ospredje, je naraščajoče število ljudi, ki se ne morejo sami preživljati in ki nujno potrebujejo stalne pomoči požrtvovalnih dobrotnikov.

Ko smo osnovale „Zvezo slovenskih mater in žena", so razne članice že pri prvih sestankih opozarjale na obupne slučaje v naši skupnosti, ki so potrebni nujne pomoči.

Čeprav se Zveza ni ustanovila izključno za pomoč bližnjemu v telesnih stiskah, smo postale pozorne na obupne slučaje, ki so zahtevali nujno pomoč. Za te so se nekatere gospe z neverjetno požrtvovalnostjo takoj zavzele.

Prav zato, ne iz socialne čustvenosti, temveč iz krščanskega usmiljenja do bližnjega smo sklenile, da v naši Zvezi ustanovimo posebni odbor, ki bo s sodelovanjem Vincencijeve konference skušal pomagati najpotrebnejšim.

Nekatere gospe so že zdaj na delu: obiskujejo redno bolnike, iščejo sredstva okoli prijateljev, največkrat tudi same plačujejo nujno oskrbo, zdravila, ipd. A to je vse premalo za število onemoglih in bolnih.

Leta bežijo, ljudje se starajo, tudi mlajši prezgodaj umirajo in zapuščajo družine. Marsikje je izgubljenost in samota prvih let zapustila na ljudeh neozdravljive žalostne posledice. Nemalo je takih, ki iščejo zdravja v umobolnicah.

Lahko bi naštevale nepregledno vrsto bednih, prežalostnih slučajev, kakor bi bili vzeti iz romanov Dostojevskega, kjer so otroci največje žrtve.

Same naše članice ne zmorejo zadostiti vsem potrebam, čeprav so čudovito požrtvovalne.

Kaj storiti, kako pomagati? Kako organizirati vsakovrstno pomoč po okrajih, kako in kje iskati denarne podpore vsaj za najnujnejše slučaje?

Pomoč je lahko v denarju, v obiskih, v obleki, včasih v nočni strežbi, v pažnji otrok, ipd. Pomislimo, v čem lahko pomagamo!

Ne očitajmo ljudem, da so večkrat sami krivi svoje nesreče, saj je pač že ta zavest največja nesreča. Za sodnika ni nihče poklican. Pač pa smo poklicani, da iz krščanske ljubezni pomagamo bratu, našemu bratu.

Jožku Krošlju v droben spomin

Neutrudno kot čebelica, ki leta od cveta do cveta in nabira med ter ga skrbno nosi v svoj ljubi domek, tako je Jožko Krošelj teden za tednom, mesec za mesecem, leto za letom marljivo zbiral od blizu in daleč gradivo za „Svobodno Slovenijo", njegovo veliko ljubezen. To svojo veliko ljubezen je gojil že v najviharnejši dobi slovenskega naroda doma — v ilegali — in jo varno ponesel med svoje rojake v zdomstvo. S kakšno nestrpnostjo smo pričakovali vsake številke, ki nas je seznanjala s svetovnimi in domačimi problemi. In koliko je samo nekrologov napisal umrlim Slovencem v Argentini, med drugim tudi mojemu sinu Matjažu, ki se je udejstvoval v Slovenski fantovski organizaciji in je umrl po težki operaciji srca. Tako lepega, prisrčnega nekrologa že dolgo nisem bral in ga še danes hranim v hvaležnem spominu. Takrat Jožko Krošelj gotovo še ni slutil, da bodo čez nekaj let drugi njemu pisali osmrtnice v njegovo ljubljeno „Svobodno Slovenijo".

S pokojnim Jožkom Krošljem sva bila med zadnjo svetovno vojno soseda na skrajnem robu Bežigrada v Ljubljani. Bežigrad je bil tedaj glavno leglo komunizma v Ljubljani; le malo je bilo tam protikomunistično usmerjenih Slovencev. Jožko Krošelj je bil tedaj uslužben v uredništvu „Slovenca", jaz v tiskovnem referatu mestne občine ljubljanske. Oba sva bila tedaj v stalni nevarnosti, da bi posegla v najino življenje roka rdečih terencev, ki niso varčevali z grožnjami. Pa Bog ni dopustil novega zločina. Pozneje, po zlomu Hitlerjeve Nemčije, sva se oba znašla v begunskem taborišču Monigo v Italiji. Jaz sem bil tedaj že somišljenik Slovenskega državnega gibanja. Ko sem mu nekoč to omenil, mi je rekel: „Saj imamo pravzaprav vsi isti cilj: čim večjo samostojnost Slovenije, le pota do tega cilja so različna." Bil je politično siroko razgledan, strpen, uvideven človek.

Po smrti zasluženega šolnika Martina Mizerita, ki je urejeval mladinski kotiček „Svobodne Slovenije" pod naslovom „Za našo mladino", me je Jožko Krošelj naprosil, naj bi prevzel urejevanje te rubrika. Zagrenjen nad tem, da slovenska mladina ob slovenskih prireditvah govori med seboj samo kasteljansko in da tudi nekateri starši dajejo doma otrokom potuho in ne govorijo več z njimi slovensko, sem ponudbo odklonil z motivacijo, da je ves naš trud in vse naše delo brezplodno. Danes mi je tega pisma žal. Gotovo ga je zabolelo. Saj je imel zlato, občutljivo srce. Pozabil sem na požrtvovalno delo učiteljic naših slovenskih šolskih tečajev, ki si prizadevajo, da bi vcepile v mladino slovenski duh. Nekaj malega se kljub vsemu le prime mladih src. Tudi kulturno poslanstvo „Božjih stezic" ima svoj pomen. Ta mladinski list ima še zmerom nekaj čitateljev in in dopisnikov in zavednih slovenskih družin. Moj pesimizem v pismu na Jožka Krošlja je bil torej pretiran. Je še zmerom mnogo dobrega, zdravega, klenega med nami, čeprav se ne moremo izogniti dejstvu, da bodo marsikateri otroci morda tudi iz najbolj uglednih slovenskih družin zašli v drugo skrajnost (ekstremi mladino mikajo) in se nam narodnostno popolnoma odtujili. To je neizogibna usoda vseh emigracij v tujini. Pisatelj Ksaver Meško mi je nekaj let pred svojo smrtjo pisal: „Vsi boste utonili v tujem morju." Naša dolžnost je, da to prelomnico preložimo na najskrajnejšo dobo našega bitja in žitja v zdomstvu.

Pred odhodom v bolnišnico Fernandez sva Jožka Krošlja z ženo obiskala na domu. Bil je še kar živahen in nasmejan. Ponosno nama je predstavil svojo vnukinjo, ki dobro govori slovensko. Šele ko sem ga vprašal po zdravju, je potožil: „Slabokrven sem." Optimist, kot je bil vse življenje, je takrat še upal na ozdravljenje. Jaz pa sem se zagledal v njegovo oslabljeno postavo in v njegov pepelnato sivi obraz in tesnobna slutnja bližnje smrti me je obšla. Nekaj tednov pozneje, ves vdan v božjo voljo, je izdihnil svojo blago dušo.

S pokojnim Jožkom Krošljem je legel v grob eden izmed največjih idealistov med Slovenci v zdomstvu. Naj bodo te skromne vrstice posvečene njemu, ki zasluži nemiljiv spomin med nami.

Mirko Kunčič

OBVESTILA

Sobota, 29. novembra 1969:

Ob 15 sestanek odbora šolskega sveta slov. srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka; ob 15,30 sestanek staršev dijakov slov. srednješolskega tečaja; ob 16,30 zaključek šolskega leta slov. srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka s sv. mašo in nagovorom g. prof. dr. Vinka Brumna. Nato razdelitev spričeval vsem dijakom.

V dvorani Hladnikovega doma v Slovenski vasi ob 20: igra „Mi fantje iz deškega mesta".

Nedelja, 30. novembra 1969:

Balinarji carapachayskega doma prirejajo za vse prijatelje doma skupni asado. Začetek ob 10 z balinanjem, ob 13 asado in popoldne nadaljevanje z balinanjem. Prosimo, da se prijavite najkasneje do 26. t. m. pri odbornikih ali na T.E. g. E. Škulja: 797-4780. Asado bo ob vsakem vremenu.

V dvorani Hladnikovega doma v Slovenski vasi ob 16: igra „Mi fantje iz Deškega mesta."

Sobota, 6. decembra 1969:

V Slov. domu v San Martinu ob 16 sklep slovenske šole s prireditvijo. Ob 19 pa bo dom obiskal sv. Miklavž (njegov tajnik bo posloval od 15 dalje).

V Slovenski hiši ob 19 zaključek Jegličeve šole in obisk sv. Miklavža.

Nedelja, 7. decembra 1969:

Komemoracija za predsednika dr. Kreka v Slovenski hiši. Ob 9.30 maša zadušnica. Nato spominsko zborovanje in polaganje venca pred spomenik žrtev okupacije in revolucije.

Tombola v Slovenski vasi

Na Pristavi v Castelarju zaključek šole in prihod sv. Miklavža ob 19.

Sobota, 13. decembra 1969:

Seja profesorskega zbora slov. srednješolskega tečaja ravn. Marka Bajuka ob 18.

Nedelja, 21. decembra 1969:

Zveza slovenskih materin žena prireja tudi letos že tradicionalni božični sestanek. To pot Vas pričakujemo v Našem domu v San Justu. Vse žene in matere iskreno vabljene.

DRUŠTVEN OGLASNIK

Seja Zveze okrajnih šolskih svetov bo 28. novembra ob 20 v Slovenski hiši.

Kolonija mladcev in mladenk se prične koncem januarja v dveh etapah: mladci od 30. januarja do 11. februarja in mladenke po 11. februarju. Prijave sprejema Zedinjnea Slovenija.

Vpis v otroško kolonijo je podaljšan do 30. novembra t. l. Prijave sprejema pisarna Zedinjene Slovenije med uradnimi urami.

Knjižnica Zedinjene Slovenije posluje v ponedeljek, sredo, četrtek in petek od 18—20 in vsako nedeljo po maši.

Pošto naj dvignejo v pisarni Zedinjene Slovenije sledeče osebe: Zidarič Franc, Jože Muri, Ivan Kovačič, Franc Žumer, Štefan Drenšek in Bogdan Golmajer.

Uprava hotelov **Bled** in **Daniela** v Rimu, Via S. C. in Gerusalemme 40 poklanja 10 dolarjev v sklad Svobodne Slovenije namesto cvetja na grob pokojnega Jožkota Krošlja. Soprogi, sinovom in ostalim pa izreka globoko sožalje. — Levstik Vinko.

Namesto cvetja na grob Jožkotu Krošlju in dr. Mihi Kreku je daroval za tiskovni sklad Svobodne Slovenije slovenski duhovnik v Argentini 2000 pesov. Vsem darovalcem iskrena hvala

JAVNI NOTAR
FRANCISCO RAUL CASCANTE
Escribano Público
Cangallo 1642 Buenos Aires
Pta. baja, ofic. 2
T. E. 35-8827

Dr. Tone Žužek
ADVOKAT
Uraduje od 17,30 do 19,30 ure.
Ponedeljek, sredo, petek.
Lavalle 2331, 5º p. Of. 10
T. E. 47-4852

UNIV. PROF.
DR. JUAN BLAZNIK
specialist za ortopedijo in travmatologijo
ordinira v torek, četrtek in soboto od 17 do 20
C. José E. Uriburu 285, Cap. Fed.
Zahtevajte določitev ure na telefonu 49-5855

Dr. FRANC KNAVS
ODVETNIK
Lavalle 1290, p. 12, of. 2, Capital
T. E. 35-2271
Uradne ure od 17—20
Na telefonu tudi dopoldne (10—12)
Luján, Alte. Brown 100
T. E. 105 ali 516
V petek in soboto od 9—13

DRUŽINA v U. S. A.
IŠČE OSEBO ZA OSKRBO DVEH OTROK
Plačano potovanje in 28.000 pesov mesečno.
Znanje angleščine ni potrebno
Informacije v upravi Svob. Slovenije, R. Falcón 4158, tel. 69-9503

PRVA TOMBOLA POD KOZOLCEM
V SLOVENSKI VASI
7. decembra 1969

VREDNOST IN KOLIČINA DOBITKOV JE NARAVNOST PRESENETLJIVA

Kakor smo že objavili, bo glavni dobitev najmodernejša sprejemnica (living), vredna 220.000 pesov in omogočena po solidni slovenski tvrdki Muebles EZEIZA-LUKY, Ezeiza — Carlos Spegazzini. Sledilo bo še mnogo tombol, omogočenih ali darovanih od drugih slovenskih podjetij v vasi, v južnih predmestjih Buenos Airesa in drugod. Tudi nekatera argentinska podjetja, med njimi revija SELECCIONES so ob tej priliki prispevale svoj delež za dokončno ureditev HLADNIKOVEGA DOMA. Število činkvinov in kvatern bo naravnost rekordno. — Vsi otroci, ki pridejo na tombolo v spremstvu staršev dobe brezplačno posebno številko, na katero bo po končani tomboli žrebano kolo (bicikelj) dar Mueblería LUKY in še več drugih lepih dobitkov. — Slovenska podjetja, katerih morda naša prošnja ni dosegla, prosimo tem potom, da nam pošljejo dobitke naravnost in se na ta način oddolže spominu očeta vse slovenske kolonije v Argentini pok. msgr. Janeza Hladnika

7. decembra Vas čaka sreča v Slovenski vasi
Zadene vsaka peta tablica!

NA SVIDENJE! Društvo SLOVENSKA VAS

Slovenski dom v San Martinu
SKLEP ŠOLE
v soboto, 6. decembra ob pol 17
s prireditvijo v spomin škofa dr. Gregorija Rožmana ob 10-letnici njegove smrti. — Vabljeni tudi starši.
Ob 19 PRIHOD SV. MIKLAVŽA
(tajnik bo posloval od 15 dalje)

Iščem
ZAKONSKI PAR
ki bi bil pripravljen delati na manjšem posestvu (4 hektarje) v General Rodríguez
Plača in provizija po dogovoru
Telefon 67-2675

ESLOVENIA LIBRE
Editor responsable: Milos Stare
Redacción y Administración:
Ramón Falcón 4158, Buenos Aires
T. E. 69-9503
Argentina

Correo Argentino Central (B)
FRANQUEO PAGADO
Concesión Nº 5775
TARIFA REDUCIDA
Concesión Nº 3824
Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 996.221

Naročnina Svob. Slovenije za leto 1969: za Argentino $ 2.700.—. Pri pošiljanju po pošti $ 2.800.—; ZDA in Kanada 13 USA dolarjev; za Evropo pa 15 USA dolarjev za pošiljanje z avionsko pošto. — Evropa, ZDA in Kanada za pošiljanje z navadno pošto 9 USA dol.
Talleres Gráficos Vilko S.R.L., Estados Unidos 425, Bs. Aires. T. E. 33-7213

Naš dom San Justo
Zaključek šole „Franceta Balantiča" in prihod sv. Miklavža bo v nedeljo, 7. decembra ob 17.
Lepo vabljeni!

Slovensko ploščo ORKESTRA PLESNIČARJEV
lahko dobite:
v Dušnopastirski pisarni, Ramón L. Falcón 4158;
pri Kodrovih, Bolivar 2095, Ramos Mejía
ter pri članih orkestra Plesničar: Cerrito 3030, Lomas del Mirador pcia. Buenos Aires

Je to Vaš problem?
Kje dobiti posojilo? Kam naložiti denar?
Predno se odločite, vprašajte v
SLOVENSKA HRANILNICA z. z o. z.
C. C. SLOGA Ltda.
Bartolome Mitre 97 T. E. 658-6574 Ramos Mejía
Uradne ure: torek, četrtek, sobota od 16 do 20.
Pravna posvetovalnica, ki jo vodi dr. Vital Ašič, vsako prvo in tretjo soboto v mesecu od 17 do 20.

✝

Sporočam vsem prijateljem in znancem, da je dne 15. novembra 1969 v 73. letu starosti odšel po večno plačilo k Vsemogočnemu naš dobri oče, stari oče, stric, tast, gospod

Franc Remic
posestnik v Obrijah — Šmartno ob Savi

Pokopan je bil dne 17. novembra 1969 na pokopališču pri Sv. Križu v Ljubljani.

Prosimo, molite za večni pokoj njegove duše!

San Martin, 22. novembra 1969.

V imenu vsega sorodstva v domovini in Argentini::
Franc Remic, sin

Po večno plačilo k Vsemogočnemu je odšel dne 18. novembra v Clevelandu v 73. letu starosti naš načelnik

DR. MIHA KREK

PREDSEDNIK NARODNEGA ODBORA ZA SLOVENIJO, PODPREDSEDNIK KRŠČANSKO-DEMOKRATSKE ZVEZE ZA SREDNJO EVROPO itd.

Petdeset let svojega življenja se je v vrstah Slovenske ljudske stranke — sedaj Slovenske krščanske demokracije, obdarjen od Boga z izrednimi sposobnostmi, boril in žrtvoval za blaginjo svojega ljudstva, za svobodo in pravice slovenskega naroda, za uveljavitev krščanskih načel in resnične demokracije v slovenski domovini.

V najtežjih trenutkih ni obupal in v najbolj zmedenih in viharnih časih ni zgrešil prave poti.

V žrtvi in odpovedi ni poznal meja.

Bil je odličen predstavnik svojega naroda in države na vseh mednarodnih ustanovah. Po njem in njegovem velikem delu nas je spoznaval veliki svet.

Gospod, podari mu mir in plačilo!

Buenos Aires, 23. novembra 1969.

Za Načelstvo
SLOVENSKE KRŠČANSKE DEMOKRACIJE — SLS
Miloš Stare, glavni tajnik

Zadet od srčne kapi je v 73. letu starosti v Clevelandu, ZDA. dne 18. novembra umrl naš predsednik

DR. MIHA KREK

DOLGOLETNI MINISTER V DOMOVINI, ČLAN EMIGRACIJSKE VLADE, PREDSEDNIK SLOVENSKE KRŠČANSKE DEMOKRACIJE itd.

Od visokošolskih let do zadnjega diha je ves svoj čas posvečal v neizmerni marljivosti svojemu slovenskemu narodu, katerega obstoj, socialni red, krščanska duhovna podoba, vsakovrstni napredek, predvsem pa svoboda, so mu bili ideali njegovega dela.

Enak z enakimi je delil usodo begunstva, reševal narod iz taborišč, ga usmerjal v nova blagostanja, združeval različna mnenja v demokratsko politično sožitje in v postavljanje skupnih ciljev, povezoval slovensko emigracijo v svetu in pripravljal z vsemi napori pot novi svobodi v domovini v krščanstvu in demokraciji.

Slovenski narod mu je in mu bo ostal hvaležen!

NARODNI ODBOR ZA SLOVENIJO

Buenos Aires, Glasgow, London, Napa (Kalifornija), New York, Rim